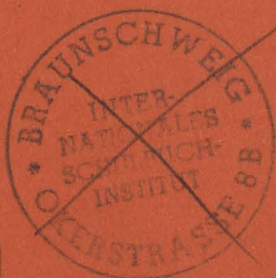

NATIONAAL VERBOND
VAN HET KATHOLIEK
MIDDELBAAR ONDERWIJS

LEERPLAN

1961

AFDELING

ALGEMEEN MIDDELBAAR

MODERNE HUMANIORA

B
-18
2,61)7

N.V. JOZEF VAN IN & C° • LIER

Nationalverband der katholischen
technischen Mittelschulen

Lehrplan.
Abteilung allgemeine Mittelschule.

Lier: Van In, 1961.

Georg-Eckert-Institut BS78

1 223 206 8

NATIONAAL VERBOND
VAN HET
KATHOLIEK MIDDELBAAR ONDERWIJS

*

LEERPLAN

AFDELING
ALGEMEEN MIDDELBAAR
(MODERNE HUMANIORA)

TWEEDE DRUK

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

32734

1961

UITGEVERIJ N. V. JOZEF VAN IN & Co
LIER

INHOUDSOPGAVE

Structuur van het katholiek middelbaar onderwijs	3
Ministeriële goedkeuring	3
Lesrooster	4
Overgangsvoorwaarden	5
Toelating tot een toegevoegd examen	5
Lagere graad	6
Zesde	6
Vijfde	27
Vierde	45

OPMERKING

Het leerplan van deze afdeling is opgemaakt met het Frans als tweede taal en het Engels of het Duits als derde taal.

De inrichtingen die eventueel het Frans niet als tweede taal hebben, moeten de brochuren van de vakken « Frans » en « Engels-Duits » raadplegen.

De facultatieve leerstof van de vakken wiskunde, natuurwetenschappen, aardrijkskunde en tekenen staat cursief gedrukt.

B

Z-18(2.61)7

STRUCTUUR VAN HET KATHOLIEK MIDDELBAAR ONDERWIJS

AFDELING							
Oude Humaniora			Moderne Humaniora			FAMILIALE	
LATIJN- GRIEKS	LATIJN- WISKUNDE	LATIJN- WETENS.	WETENS. A	WETENS. B	ECONOM.		
Hogere graad	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e	1 ^e		1 ^e
	2 ^e	2 ^e	2 ^e	2 ^e	2 ^e	2 ^e	
	3 ^e	3 ^e	3 ^e	3 ^e	3 ^e	3 ^e	
Lagere graad	4 ^e	4 ^e	4 ^e			3 ^e	
	5 ^e	5 ^e	5 ^e			2 ^e	
	6 ^e		6 ^e			1 ^e	
ALGEMEEN MIDDELBARE							

MINISTERIELE GOEDKEURING VAN HET LEERPLAN ALGEMEEN MIDDELBARE AFDELING

- 1^e druk (1953) : ministerieel besluit 16 februari 1956.
- 2^e druk (1961) : ministerieel besluit van van 17 juli 1961

LESROOSTER

VAKKEN	6 ^e	5 ^e	4 ^e
Godsdienst	2*	2*	2*
Nederlands	8	6	4*
2 ^e taal	6*	5*	4*
3 ^e taal	0	3	3
Geschiedenis	2	2	2
Wiskunde	6	5*	5*
Economische wetenschappen	0	0	4
Natuurwetenschappen	1	2	2
Aardrijkskunde	1	1	1
Lichamelijke opvoeding	1*	1*	1*
Tekenen	1*	1*	1*
Muziek	0*	0*	0*
<i>Totaal</i>	28	28	29
Vrouwelijke handwerken	1	1	1

(*) Het sterretje betekent dat de Hoofdinspectie een les van 50 minuten kan voorschrijven of aan de reeds toegekende lesuren een les toevoegen, zonder een maximum van 32 lesuren per week te overschrijden.

OVERGANGSVOORWAARDEN

a. de helft van de punten in :

- totaal
- godsdienst
- Nederlands
- wiskunde (globaal)

b. $\frac{2}{5}$ van de punten in :

- 2^e taal
- 3^e taal
- wiskunde (elk vak)
- wetenschappen (globaal)
- geschiedenis
- aardrijkskunde
- tekenen
- economische wetenschappen

TOELATING TOT EEN TOEGEVOEGD EXAMEN

De leerling moet de $\frac{1}{2}$ van de punten hebben behaald in het totaal.

Hij wordt tot een toegevoegd examen toegelaten wanneer hij niet heeft voldaan :

- ofwel in 1 of 2 vakken waarvoor de $\frac{1}{2}$ wordt vereist,
- ofwel in 1 vak waarvoor de $\frac{1}{2}$ wordt vereist en in 1 of 2 vakken waarvoor $\frac{2}{5}$ worden vereist,
- ofwel in 1, 2, 3 of 4 vakken waarvoor $\frac{2}{5}$ worden vereist.

LAGERE GRAAD

Z E S D E

GODSDIENST

2* lestijden per week

De Geloofswaarheden

Catechismus : 1^e tot 10^e les.

Leer : de geloofswaarheden.

Gewijde Geschiedenis : het leven van Jezus.

Liturgie : het kerkelijk jaar : tijdeigen en feesten van Christus.

NEDERLANDS

8 lestijden per week

I. Spreken en Dictie

1. *Praktische uitspraakleer en dictie*

Oefeningen in adembeheersing. Vooral inoefenen van het enkelvoudig vocalisme. Letten op :

- articulatie,
- algemene en lokale afwijkingen van de beschaafde uitspraak.

2. *Spreekoefeningen en conversatie*

In de allereerste plaats zal de leraar eisen, dat de leerlingen duidelijk, verstaanbaar en in goed gevormde zinnen antwoorden.

Oefening en conversatie kunnen bestaan in :

a) een zakelijke bespreking van allerlei onderwerpen uit de waarnemingsfeer van de leerlingen (aansluitend bij de woordenschatles);

- b) een samenvatting van een gelezen of vooraf verteld verhaal ;
- c) een spontane weergave van zelf beleefde voorvallen ;
- d) acteren en dialogeren.

Dit alles kan uitgroeien tot een verzorgde conversatie tussen leraar en leerlingen, of tussen de leerlingen onderling.

3. *Luidop lezen*

Een belangrijk punt. Natuurlijk en expressief lezen veronderstelt herhaalde oefening.

Men streeft ernaar, een natuurlijke stembuiging te verkrijgen, zonder dreun- of zangtoon. De interpretatie van de leestekens verdient zeer bijzonder de aandacht. Elementaire zaken, zoals de houding bij het staan, bij het (voor)lezen, moeten mede in acht worden genomen.

4. *Voordragen*

N. B. Audio-visuele middelen kunnen veel dienst bewijzen, maar het voorbeeld van de leraar blijft het allerbelangrijkste.

Voldoende verklaarde gedichten en prozastukken uit het hoofd doen leren en doen opzeggen. Daarbij reeds letten op houding en mimiek.

II. Lezen en Lectuur

1. *Stillezen*

Een oefening waarbij de leerlingen een tekst voorgelegd krijgen, die ze voor zichzelf moeten lezen en waarover vervolgens vragen worden gesteld.

De teksten die hiervoor worden gebruikt kunnen ontleend worden aan de andere rubrieken van het vak Nederlands of aan andere vakken. Ze mogen in de klas of thuis gelezen worden. De controle geschiedt schriftelijk of mondeling.

De controlevragen betreffen de inhoud, het plan, de volgorde, het juiste woord, eventuele ongerijmdheden... De voorgelegde teksten zullen bij voorkeur kort zijn.

2. *Luisterlezen*

De leraar of een leerling leest een tekst voor, de leerlingen hebben de tekst niet in handen, maken geen aantekeningen.

Audio-visuele middelen verdienen hier alle aanbeveling. De teksten hoeven niet literair te zijn.

Na de lectuur volgt een bespreking, een mondelinge of schriftelijke samenvatting.

Vooraf beoordeling van de inhoud.

3. *Cursorisch lezen*

Dit geldt uiteraard langere teksten, die alle leerlingen onder de ogen hebben en die zonder onderbreking gelezen worden door de leraar of door een leerling. Met een minimum van bespreking achteraf over zin, bedoeling, karakteristiek.

De bedoeling is : de leerlingen aldus ruimer in contact te brengen met literaire taal en literaire werken.

4. *Huislectuur*

Zeer aanbevolen.

III. Stellen

1. *Steloefeningen* (aansluitend bij de studie van taalschat en stijl). B.v. :

a) Geleide oefening in verband met nauwkeurige zintuiglijke waarneming van levende wezens (of actuele gebeurtenissen, handelingen, houdingen) : zakelijk of objectief weergeven.

b) Ordelijk beschrijven van dingen (een lokaal, een interieur...) ; weinig natuurbeschrijving.

Deze oefeningen pas geven nadat de leerlingen een gelijkaardig voorbeeld hebben gelezen of gehoord.

c) Schriftelijk navertellen van een verhaal, een film, een boek.

2. *Opstel*

a) Eenvoudig beschrijven en vooral vertellen : in nauw verband met de belangstellingscentra van de leerlingen en met degelijke afbakening en stimulerende voorbereiding (inhoud, volgorde, woordenschat).

b) Aangeraden : eenvoudige vertrouwelijkheidsbrieven, natuurlijk en levendig. (Systematische behandeling van het briefschrijven : in de vijfde klasse.)

IV. Spraakkunst

1. *Spelling* (door dictees in te prenten)

Begrip van open en gesloten lettergreep ; van klinker en medeklinker ; de splitsing in lettergrepen ; de hoofdletters ; de woordtekens (nadruk- of accentteken, samentrekkingstekens, weglatingstekens, deeltteken, afkortingstekens, koppelteken) ; de voornaamste leestekens (punt, komma, vraagteken, uitroepteken, aanhalingstekens).

2. *Woordleer* (door toepassingsoefeningen in te prenten)

Alle woordsoorten, doch bondig. Geslacht en getal van de gewone naamwoorden uit de omgangstaal. Van het werkwoord : de vervoe-ging, de tijden, de wijzen en de vormen (actieve, passieve, naamwoordelijke, onpersoonlijke).

3. *Zinsleer* (door ontledingsoefeningen in te prenten)

De delen van de enkelvoudige zin : onderwerp (ook voorlopig onderwerp en loos onderwerp), gezegde, voorwerp (handelend, lijdend, meewerkend, loos), bijvoeglijke en bijwoordelijke bepaling.

De grondregels van overeenkomst tussen onderwerp en gezegde.
De vormen van de enkelvoudige zin : mededeling, vraag, gebod, uitroep.

De woordschikking.

V. Studie van Taalschat en Stijl

1. *Zuivering van de taalschat en bestrijding van de dialectische afwijkingen en de barbarismen*

De grofste fouten tegen het Nederlandse taaleigen door leerlingen gemaakt, zorgvuldig noteren om die nu en dan systematisch te corrigeren. Dit afbrekend werk zeer opbouwend behandelen. (Met die grofste fouten wordt b.v. bedoeld : ziek vallen, zich verwachten aan, gevoelig aan, zich interesseren aan ...). Controle-oefeningen.

2. *Taalschat*

Dit hoofdstuk mag nooit aanleiding geven tot het zoeken naar het rare, uitzonderlijke woord.

Inwijding in het juiste woordgebruik betreffende het dagelijkse leven (school, huiskring, dorp, stad, parochie, natuur, huisvesting, kleding, spel, sport). Enkele gewone spreuken en zegswijzen, die nog tot de levende taal behoren.

Occasioneel de wellevendheidsvormen verklaren (aanspreektitels, afscheid- en bedankformules tegenover onbekenden, superieuren...).

3. *Stijl*

Het meeste hiervan wordt bij voorkeur uit een levende context gehaald.

De juiste betekenis en betekenisschakering van een woord leren vatten (in en door de context); het onderscheiden van synoniemen, van homoniemen; nauwkeurige bepaling van een woord door het zoeken naar het tegenovergestelde.

VI. Verklaring en letterkundige Interpretatie van Teksten

Verklaring en eenvoudige letterkundige interpretatie van gedichten en prozastukken uit de 19^e en de 20^e eeuw. Zeer weinig biografische bijzonderheden (tenzij deze noodzakelijk zijn bij de interpretatie van een stuk). Langere stukken liefst cursorisch lezen. Bij voorkeur modern, correct, goed geschreven proza; liefst geen dialectische stukken.

Voorafgaande opmerking. Vooral in het begin zal de leraar langzaam en stap voor stap vooruitgaan, zodat een stevige associatie tussen zaak en klankbeeld ontstaat. De leerling moet eerst luisteren en trachten te vatten hetgeen de leraar in heel eenvoudige zinnen en op een aanschouwelijke manier uitdrukt. In het begin zal de leerling alleen maar « nazeggen », later zal hij ook heel eenvoudige vragen beantwoorden.

Het spreken mag niet tot de tekstbehandeling (begin en uitgangspunt van de les) beperkt blijven. Men kan er iedere oefening aan dienstbaar maken, evenzeer de eigenlijke conversatie als de mondelinge en schriftelijke oefeningen of het overhoren van de les. Van elke gelegenheid moet worden gebruik gemaakt om de leerlingen in het spreken te oefenen. Het komt er vooral op aan taalautomatiseren te kweken, en deze ontstaan alleen maar, wanneer woorden, vormen en uitdrukkingen voortdurend in zinnen worden gebruikt.

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatieoefeningen

Op aanschouwelijke wijze wordt de nieuwe woordenschat van de les in eenvoudige zinnen en met medewerking van de leerlingen aangeleerd. Daarna openen de leerlingen het boek en wordt de tekst eerst door de leraar en vervolgens door de leerlingen expressief gelezen.

Bij de keuze van de leesstof moet men letten op vorm en inhoud. Naar de vorm zullen de aangeboden teksten eenvoudig zijn en hoofdzakelijk samengesteld uit frequente woorden (*basiswoordenschat*). Naar de inhoud zal de leesstof boeiend zijn en rekening houden met de belangstelling van de leerlingen.

De teksten vormen een uitgangspunt voor een aanvullende levendige conversatie.

Af en toe kan de leraar daarenboven een kort verhaal of een eenvoudig gedicht laten lezen en op een actieve wijze behandelen.

Het memoriseren en voordragen van eenvoudige verzen of prozateksten wordt ten eerste aanbevolen.

Bij het overhoren van de les worden nooit woordenlijsten met vertaling gevraagd.

II. Uitspraakoefeningen

Voortdurend wordt bij het spreken en het lezen de meeste zorg besteed aan de zuivere uitspraak.

Geregeld gezamenlijke en individuele oefeningen in het luidop-lezen, in het uitspreken van moeilijke klanken, in het gebruik van de Franse klemtoon, in het verbinden van woorden.

Verbeteren van individuele en gewestelijke gebreken en van alle voorkomende fouten.

III. Spraakkunst

De grammaticale leerstof blijft beperkt tot het essentiële.

Elke les in de spraakkunst is een taal-waarnemen en een taal-verklaren. Meestal is het mogelijk doorlopende teksten als object van de taalwaarneming te gebruiken. Daarom zal het onderricht in de spraakkunst zoveel mogelijk aansluiten bij de leesteksten en de conversatieoefeningen, m.a.w. de elementaire regels worden inductief afgeleid uit teksten en voorbeelden. De formulering van de regels gebeurt in het Nederlands, wat niet belet enige Franse termen te gebruiken.

Lidwoord (article) : vormen en elementair gebruik van het bepaald (ook het samengetrokken) lidwoord, van het onbepaald lidwoord (ook *de* + adj. + subst.), en van het deelaanduidend lidwoord (ook *de* na substantieven en bijwoorden van hoeveelheid en ontkennende bijwoorden).

Zelfstandig naamwoord (nom) : hoofdregel en voornaamste bijzondere regels van meervoud en vrouwelijk. Uitzonderingen : alleen frequente woorden, b.v. : jeux, travaux enz., institutrice, maîtresse enz.

Bijvoeglijk naamwoord (adjectif qualificatif) : hoofdregel en voornaamste bijzondere regels van meervoud en vrouwelijk. Uitzonderingen : alleen frequente woorden, b.v. : belle, blanche, douce enz. Overeenkomst : algemene regel. Trappen van vergelijking : elementaire kennis.

Bijvoeglijk voornaamwoord (adjectif) :

- bezittelijk (adjectif possessif) : vormen en elementair gebruik ;
- aanwijzend (adjectif démonstratif) : vormen en elementair gebruik ;
- vragend (adjectif interrogatif) : quel(s), quelle(s) ;
- onbepaald (adjectif indéfini) : meest voorkomende, geen regels.

Telwoord (adjectif numéral) : hoofdtelwoorden tot 1000 ; rangtelwoorden tot 100ste ; telwoorden in de data : contact (1).

Zelfstandig voornaamwoord (pronom) :

— persoonlijk (pronom personnel) : onderwerps- en voorwerpsvormen : elementair gebruikt. Plaats : contact ;

— bezittelijk (pronom possessif) : voornaamste vormen : contact ;

— aanwijzend (pronom démonstratif) : voornaamste vormen : contact ;

— betrekkelijk (pronom relatif) : voornaamste vormen : contact ;

— vragend (pronom interrogatif) : enkelvoudige vormen ;

— onbepaald (pronom indéfini) : voornaamste vormen : geen regels.

Werkwoord (verbe) :

Actieve vervoeging in de verschillende tijden, behalve in de subjonctif, met de nadruk op : de indicatif présent, de imparfait, de passé composé, de futur simple, de impératif : van avoir, être en van de regelmatige vervoegingen (parler, finir, partir, recevoir, rendre).

Enkele vormen van werkwoorden op *-er* met spellingmoeilijkheden, en van de meest voorkomende onregelmatige werkwoorden.

De vervoeging van de reflexieve werkwoorden in de voornaamste enkelvoudige tijden.

Overeenkomst van het voltooid deelwoord (participe passé), bijvoeglijk en met être gebruikt.

Bijwoord (adverbe) : vorming : contact.

Zinsleer : bouw van de enkelvoudige meedelende zin (plaats van onderwerp, gezegde, lijdend en meewerkend voorwerp, van het voltooid deelwoord). De enkelvoudige vragende zin met en zonder « est-ce que » : elementaire kennis. De ontkenkende vorm. Gebruik van hoofdletter en kleine letter : contact.

(1) Met deze term wordt bedoeld : het essentiële van dit punt uit de leerstof dient op praktische wijze te worden behandeld, hoewel formulering en kennis van regels facultatief is.

IV. Oefeningen en huistaken

De conversatieoefeningen, de woordenschat, de teksten en de spraakkunst leveren geschikte stof voor mondelinge en schriftelijke oefeningen (b.v. : vragen beantwoorden, substitutie-tabellen, invul-oefeningen, dictees, thema's enz.).

Het louter mechanisch vervoegen van werkwoorden wordt niet als huistaak gegeven.

Geleidelijk zou men kunnen komen tot het navertellen van de behandelde prozateksten.

GESCHIEDENIS

2 lestijden per week

I. ENKELVOUDIGE CYCLUS

DE OUDHEID : HET NABIJE OOSTEN EN GRIEKENLAND

Algemene Inleiding

Bronnen van de kennis van het verleden.

Tijdsbegrip. Grote indelingen van de geschiedenis.

Prehistorische tijd.

Onderscheiden soorten geschiedenis.

I. Het Klassieke Oosten

Landschap : de Groene Sikkel.

Opmerking. De geschiedenis kan horizontaal (per land) of verticaal (per periode voor deze landen samen) worden behandeld.

A. GROTE RIJKEN

1. *Egypte*

Memphis en Thebe.

Beschaving : godsdienst, kunst, maatschappij, zeden.

2. *Mesopotamië*

Sumeriërs en Akkadiërs.

Hammoerabi en het Babylonische rijk.

Beschaving.

B. INVALLEN EN STRIJD OM DE MACHT

1. *De Indo-Europese Invallen*

Voornaamste groepen : Hethieten, Mitanni, Meden en Perzen.

Gevolgen van de invallen : vernietiging van het Babylonische rijk ; overheersing van de Hyksos in Egypte.

2. *De Egyptische macht*
Het nieuwe rijk te Thebe; zijn veroveringen in het Oosten.
Egyptisch-Hethietische alliantie tegen Assyrië.
De Egyptische beschaving.
3. *De kleine volken*
 - a. Nieuwe invallen (13^e eeuw).
 - b. Onafhankelijkheid van de gangbewoners.
Hebreeërs: de aartsvaders;
koninkrijk: David en Salomon;
verdeeldheid en verval.
Feniciërs: expansie: zeehandel;
beschaving.

C. HET STREVEN NAAR EEN WERELDRIJK

1. *Assyriërs en Babyloniërs*
Assyrische veroveringen; verval van het rijk.
Nieuw-Babylonisch of Chaldeeus rijk.
2. *Perzen*
Veroveringen: Cyrus, Cambyses, Darius.
Perzische beschaving.

II. Griekenland

Geografische structuur en voornaamste landstreken van oud-Griekenland.

A. OUDSTE CULTUREN

1. *De Cretenzers*
Koningschap.
Zeeheerschappij.
Beschaving.
2. *De Myceners*
Vestiging in de Peloponnesus.
Militaire macht en handel.
Beschaving.
3. *De Dorische volksverhuizingen*

B. GRIEKENLAND VAN DE 12^e TOT DE 6^e EEUW V. C.

1. *De monarchische periode*
De Homerische epen.
2. *De oligarchische periode en de kolonisatie*
3. *De opkomst van de handeldrijvende klasse en de alleenheerschappij*

4. *Sparta, een militaire Staat*
Lycurgus.
Politieke organisatie.
Maatschappelijke groepen.
5. *Athene, een maritieme handelsstaat*
Politieke organisatie : hervormingen van Draco en Solon, alleenheerschappij van Pisistratus, wetgeving van Clisthenes, democratie.
Maatschappelijke groepen.
6. *Culturele Eenheid van Griekenland*
Godsdienst. Spelen en bonden.
Taal en letterkunde ; schone kunsten.

C. GRIEKENLANDS BLOEITIJD

1. *Perzische oorlogen*
2. *Overheersing van Athene*
Athene als zeemacht.
Pericles' politiek.
Openbaar en particulier leven te Athene.
De « Eeuw van Pericles » : godsdienst, letterkunde, schone kunsten, wetenschap, wijsbegeerte.
3. *Rivaliteit tussen de leidende stadstaten*
Peloponnesische oorlogen ; Sparta tegen Athene.
Heerschappij van Sparta.
Opkomst van Thebe.
Aanvulling. Griekenland in het Westen (Syracuse).

D. HET HELLENISME

1. *Macedonië ontwaakt*
Oorsprong van het rijk.
Philippus II onderwerpt Griekenland.
2. *Naar een Wereldrijk*
Alexander de Grote en zijn wereldplan.
Verovering van het Perzische rijk.
Betekenis van Alexanders verwezenlijkingen.
3. *De hellenistische Beschaving*
Maatschappelijk en economisch leven.
Kosmopolitisme op letterkundig, godsdienstig en wijsgerig gebied.
Vooruitgang van het wetenschappelijk onderzoek.
Kunst : nieuwe stromingen.

4. *Verval en Verovering door Rome*
 - a. Strijd van Alexanders veldheren om de macht.
 - b. Verovering door Rome.

Algemeen Besluit. De Grieks-Oosterse erfenis overgemaakt aan Rome.

II. DUBBELE CYCLUS

VAN HET ROMEINSE KEIZERRIJK TOT DE VREDE VAN WESTFALEN

Inleiding

Begrippen : prehistorie en geschiedenis.
Tijdsbegrip.
Grote indelingen van de geschiedenis.

I. De Oudheid

1. De Pijlers van de Middeleeuwse Beschaving :
Griekenland en Rome,
De Kerk,
De Germanen.
2. De Romanisatie.

II. De Middeleeuwen

A. DE VROEGE MIDDELEEUWEN (5^e-9^e eeuw)

1. De Barbaren veroveren het Westromeinse Rijk.
2. Chlodovech en het Frankische Rijk.
Ons land tijdens de Frankische periode.
3. De Kerk en de Germanen.
4. Het Byzantijnse Rijk.
Justinianus.
5. Het Arabische Rijk.
Mohammed.
De Arabische macht ; beschaving.
6. Het Karolingische Rijk.
Karel de Grote ;
Het Verdrag van Verdun ; de verdeling van het rijk.

B. DE VOLLE MIDDELEEUWEN (9^e-13^e eeuw)

1. *Oorzaken van de ineenstorting van het Karolingische Rijk :*
Zwakke vorsten ;
Invallen.
2. *De Feodaliteit*
Het leencontract ;
Lenen en vazallen ;
Maatschappelijke groepen ;
De Kerk en haar invloed.
3. *De Kruistochten en hun gevolgen*
4. *De Gemeenten*
Heropleving van de handel.
Ontstaan en ontwikkeling van de gemeenten.
De stedelijke keuren.
Invloed van de gemeenten.

C. DE FEODALE STATEN (tot de 14^e eeuw)

1. *Het H. Roomse Rijk en het Pausdom*
De twee machten.
De investituurstrijd.
De strijd tussen Paus en Keizer.
2. *Frankrijk onder de Capetingers*
De grote Capetingers :
Filips August, H. Lodewijk IX, Filips de Schone.
3. *Engeland*
Willem de Veroveraar en de Plantagenets.
De Magna Charta en het Parlement.
4. *De vorstendommen van de Nederlanden :*
Vlaanderen, Brabant, Luik.

D. DE LATE MIDDELEEUWEN (14^e-15^e eeuw)

1. De Honderdjarige Oorlog.
2. De centralisatie van de macht : in Frankrijk (Lodewijk XI),
in Engeland.
3. De Hertogen van Boergondië : eenmaking van de Nederlanden.
4. Verval van de keizerlijke macht.
5. Het Byzantijnse Rijk en de val van Constantinopel.
6. Verzwakking van de pauselijke macht :
Verblijf te Avignon ;
Het Westerse Schisma.
7. De beschaving in de Middeleeuwen.
Kenmerken van de Romaanse en de Gotische kunst (met voor-
beelden uit het lokale milieu).
De stad : centrum van cultuur.

III. De Moderne Tijd

(15^e eeuw - 1648)

DE GROEI VAN EEN NIEUWE WERELD

1. Technische uitvindingen en grote ontdekkingen.
2. Renaissance en humanisme.
In Italië;
Buiten Italië, voornamelijk in de Nederlanden.
3. De godsdienstige crisis.
De protestantse hervorming : Luther, Calvijn, Hendrik VIII.
De katholieke hervorming : het Concilie van Trente,
de nieuwe kloosterorden.
4. Strijd tussen Habsburg en Valois.
5. De Godsdienstoorlogen en hun beslechting :
in Duitsland : Vrede van Augsburg ;
in Frankrijk : Edict van Nantes.
6. De Nederlanden en het prinsbisdom Luik.
7. Engeland onder de Tudors en de eerste Stuarts.
8. Opkomst van Frankrijk.
Herstel van het koninklijk gezag :
Hendrik IV en Sully ;
Lodewijk XIII en Richelieu.
Minderjarigheid van Lodewijk XIV en Mazarin.
9. De Dertigjarige Oorlog en de Vrede van Westfalen.

WISKUNDE

6 lestijden per week

I. REKENKUNDE

1. Natuurlijke getallen ; gesproken en geschreven telling.
2. Beredeneerde optelling en aftrekking. Regels zonder bewijs voor de vermenigvuldiging en de deling. Machten. Eigenschappen van de bewerkingen : cijfervoorbeelden, letterformulering, toepassing op het hoofdrekenen en het snelrekenen.
3. Deelbaarheid door 2 en 5, 4 en 25, 8 en 125, 3 en 9, 11, met bewijs. Negenproef op de vermenigvuldiging, zonder bewijs.
4. Ontbinding in ondeelbare factoren. Toepassing op het zoeken van de grootste gemene deler en het kleinste gemene veelvoud.
5. Gewone breuken ; hoofdbewerkingen.
6. Tiendelige getallen ; hoofdbewerkingen. Toepassing op het hoofdrekenen en het snelrekenen (vermenigvuldigen met en delen door 5, 25, 125 ; vermenigvuldigen met 15 en 75).
7. Vierkantswortel op één nauwkeurig en te klein uit een natuurlijk getal (zonder bewijs).

8. Metriek stelsel. Berekeningen over meetkundige vormen; de hierbij optredende vierkants- en kubiekwortels opzoeken in een tafel.
9. Vraagstukken: evenredige verdeling, enkelvoudige regel van drieën (enkelvoudige intrest), methode van de enkelvoudige onderstelling.

II. ALGEBRA

1. Eenvoudige vraagstukken die leiden tot een vergelijking van de eerste graad met één onbekende.
2. Relatieve getallen. De vier hoofdbewerkingen: cijfervoorbeelden en hoofdeigenschappen; letterformulering. Machten.
3. Eentermen; gelijksoortige eentermen. Veeltermen. Getalwaarde.

III. INTUÏTIEVE MEETKUNDE

1. De begrippen lichaam en inhoud, oppervlak en oppervlakte, lijn en lengte, punt.
2. Rechte, halve rechte, lijnstuk. Gelijke en ongelijke lijnstukken. Som en verschil van lijnstukken; een lijnstuk vermenigvuldigen met en delen door een natuurlijk getal. Het midden van een lijnstuk. Het maatgetal van een lijnstuk.
3. Hoeken: gelijke en ongelijke hoeken; optelling en aftrekking; vermenigvuldiging met en deling door een natuurlijk getal. Aanliggende hoeken, nevenhoeken, overstaande hoeken; complementaire en supplementaire hoeken. Scherpe, stompe en rechte hoeken. Deellijn van een hoek. Het meten van hoeken; maatgetal. Zestigdelige graden; het gebruik van de graadboog.
4. Loodlijnen; middelloodlijn van een lijnstuk. Evenwijdige rechten.
5. Het invoeren van de begrippen congruentie, gelijkheid, gelijkvormigheid, symmetrie (t.o.v. een punt en van een rechte in een vlak).
6. De cirkel. Bogen en koorden. Middelpuntshoeken. Het meten van bogen.
7. Eenvoudige begrippen over de driehoek. Merkwaardige lijnen in de driehoek. Vierkant, rechthoek, ruit, parallellogram, trapezium, willekeurige vierhoek, *regelmatige veelhoeken (drie-, vier-, zes- en achthoek)*. Natekenen van die figuren op schaal.
8. Eenvoudige begrippen over de kubus, het regelmatig prisma en de regelmatige piramide (drie- en vierzijdig), de cilinder en de kegel.

BIOLOGIE

Dierkunde

1. Inleiding : Algemene oriëntatie in het dierenrijk.
2. Morfologische studie van de zoogdieren, uitgaande van een type : het konijn, het biggetje of de rat. Uitwendige kenmerken (haar, huid, klauwen enz.). Dissectie van een klein zoogdier, b.v. een konijn, een biggetje, een muis.
Algemene anatomie : de organen in situ waarnemen. Studie van de verschillende stelsels : spijsverteringsstelsel, bloedsomloop, ademhalingsstelsel.
Studie van enkele zoogdieren, die sterk van elkaar verschillen, in verband met hun levenswijze, b.v. de zeehond, de vlemuis, de kangoeroe.
3. De vogels. Studie van een vogeltype : de duif of de kip.
Uitwendige kenmerken : aanpassing aan het vliegen.
Dissectie. Studie van de verschillende stelsels.
Hoofdkenmerken van de vogels, vergeleken met de hoofdkenmerken van de zoogdieren.
4. Bondige beschrijving van een kruidier, van een tweeslachtige, van een vis.
Algemene kenmerken van de gewervelde dieren.
5. Bondige studie van een insect, een schaaldier, een weekdier, een worm, een zeester.
6. Enkele begrippen over eencelligen.

AARDRIJKSKUNDE

1 lestijd per week

I. Algemene begrippen

1. Oriënteren. Uitgaan van de school.
2. De kaart. Plan van de stad waar de school gevestigd is, schaal enz.
3. Plaatsbepaling, op aarde : breedte, lengte, gradennet.
4. Reliëf : a) Reliëftypes ;
b) Voorstelling van het reliëf, hoogtelijnen en kleuren.

5. Soorten gesteenten ; structuur van de lagen.
6. Klimaat.

Begrippen over : verwerking, erosie, waterlopen, kustvormen, werking van de wind, stilstaande wateren, spontane vegetatie kunnen zonder bezwaar naar de studie van de verschillende streken worden verplaatst.

Begrippen over de stad en het dorp worden het best gezien ter gelegenheid van de studie van de geografische streek waarin de school zich bevindt.

II. Studie van de geografische streken van België

De aardrijkskundige streken worden beschouwd als een geheel van natuurlijke en menselijke elementen in onderlinge samenwerking.

Men begint met de studie van de eigen streek. Hierbij aansluitend neemt men de eigen stad en men behandelt :

- de aardrijkskundige ligging van de stad ;
- de stedelijke bevolkingsdichtheid ;
- de stadskern, de wijken, de groei ;
- de functie van de stad : verbruiksmarkt, verkeersknooppunt, vervoermiddelen, de nijverheid, de openbare diensten, de administratie.

Men neemt ook het best gekende dorp en men bestudeert :

- de vorm (verspreiding, concentratie) ;
- de ligging ;
- de woningen (bouwstoffen, plan) ;
- de levenswijze (veeteelt, akkerbouw, de veldvormen, open en gesloten akkers).

Geografische streken

1. De Kuststreek : strand, duinen, polders ; met de studie van de werking van de wind en de zee. Plaatselijke kenmerken van het klimaat.
2. Binnen-Vlaanderen, met de studie van de vlaktestromen, bevaarheid en kanalisatie.
3. De Kempen : met de studie van de natuurlijke plantengroei, stilstaande wateren. Plaatselijke kenmerken van het klimaat.
4. De Leemplateaus met hun valleivormen.
5. De grote Assen : Antwerpen-Brussel en Hene-Samber-Maas.

6. De Condroz met Fagne-Famenne en studie van de reliëfvormen in kalksteen en de valleivormen.
7. Het Land van Herve.
8. De Ardennen : valleivormen, stortbeek, V-vormige valleien ; plaatselijke kenmerken van het klimaat ; veen en plantengroei.
9. Belgisch-Lotharingen.

III. Synthèse : Algemene aspecten van België

1. Reliëf, hydrografie.
2. Klimaat.
3. Bevolking en bevolkingsbeweging.
4. Landbouw.
5. Mijnbouw en nijverheid.
6. Verkeerswegen, handel ; België in wereldverband.

LICHAMELIJKE OPVOEDING

1* lestijd per week

N. B. Er wordt geen afzonderlijk leerplan per klas voorgeschreven. Onderstaand leerplan dient voor alle klassen (1).

I. Gymnastiek

1. *Vormende oefeningen van analytische aard.*
 - a. Orde- en tuchtoefeningen.
 - b. Functionele aanwakkeringsoefeningen :
 - marcheren en lopen,
 - aanwakkeringsspelletten,
 - huppelen.
 - c. Lenigmakende oefeningen :
 - onderste ledematen,
 - bovenste ledematen,
 - hals en nek,
 - romp.

(1) Dit leerplan is vanzelfsprekend geen lesplan, doch slechts een repertorium van de middelen waarover de leraar beschikt om met fysieke oefeningen bij te dragen tot de volledige ontwikkeling van de persoonlijkheid. Het is dus niet nodig een onderscheid te maken voor de twee graden.

- d. Oefeningen voor de ontwikkeling van :
 - de gewrichten,
 - de spieren.
 - e. Oefeningen voor de ontwikkeling van het neuro-musculaire systeem (coördinatie en behendigheid).
 - f. Eventueel : oefeningen tot verbetering van thorax en ruggegraat.
 - g. Oefeningen met kalmerende invloed op de ademhaling, de bloedsomloop, het zenuwstelsel, de spieren.
2. *Toepassingsoefeningen, bijdragend tot de ontwikkeling van de fysieke en karakteriële eigenschappen.*
 - a. Evenwicht.
 - b. Steun en hang.
 - c. Sprongen.
 - d. Behendigheidsoefeningen.
 3. *Toepassingsoefeningen.*
 - a. Klimmen.
 - b. Heffen en dragen.
 - c. Springen.
 - d. Hindernissen nemen.

II. Spelen en inwijding in de sport

1. *Opvoedende en ontspannende spelen :*
 - a. Loopspele :
 - achtervolging,
 - afflossingen per ploeg.
 - b. Behendigheidspelen :
 - werpen en ontwijken,
 - werpen en opvangen.
 - c. Krachtspelen :
 - trekken en duwen,
 - worstelen,
 - heffen en dragen.
2. *Inwijding in de sport (1) :*
Reglementen, techniek, taktiek.
 - a. Grote ploegspelen :
 - net- en volley-ball,
 - basket-ball,
 - hand-ball,
 - voetbal.

(1) Streng aangepast aan de inherente mogelijkheden van elke groeiperiode.

- b. Atletiek :
 - sprongen,
 - werpproeven,
 - lopen.
- c. Zwemmen :
 - duiken,
 - zwemwijzen,
 - redden.

III. Sport (1)

Competitie en performaties.

(Zelfde termen als onder « Inwijding in de sport ».)

IV. Onderrichtingen en inlichtingen (2)

Bij voorbeeld :

1. *Anatomie en fysiologie* :
 - goede en slechte houding,
 - rol en belang van de spieren,
 - belang van goede ademhaling.
2. *Lichamelijke Opvoeding* :
 - doelstellingen van de lichamelijke opvoeding,
 - het menselijk lichaam en het christendom,
 - middelen van de lichamelijke opvoeding.
3. *Hygiëne, gezondheid en levenswijze* :
 - betrekkelijk belang van de gezondheid,
 - dagelijkse individuele gymnastiek,
 - water, lucht, voeding, oefening, rust.
4. *Sport* :
 - actueel belang,
 - wetten van de systematische training,
 - de Olympische Spelen.

(1) Naar gelang van de materiële mogelijkheden.

(2) Aan de leerlingen mee te delen, tijdens of buiten de praktische lessen, naar gelang van de mogelijkheden.

1. Verbeeldingstekenen

Traceeroefeningen over de rechte lijn en de rechte hoek.

Cilinder en kegel met verticale as; blokvormen in koprechte stand.

Blokvormige voorwerpen met verticale ribben in willekeurige stand, zonder gebruik te maken van de vluchtpunten.

2. Waarnemingstekenen

Oefeningen in het meten van verhoudingen.

Basisbegrippen van de perspectief: de horizontale cirkel en de rechte tweevlakshoek, met toepassingen.

Bladeren, vruchten en kledingstukken.

3. Esthetische opleiding

a) Kleur: experimenten met hoofdkleuren, secundaire kleuren en grijswaarden.

b) Evenwicht en ritme: Twee of meerdere kleurvlekken ordenen op een wit blad.

Evenwicht zoeken tussen vlekken en lijnwerk, ook door verschuiving van de elementen (collage).

Herhaling van elementen in verschillende technieken; de elementen verbinden.

Alternatie (verspringen van kleuren, bekomen door vormen die elkaar oversnijden).

4. Wetenschappelijk tekenen

De gebruikelijke conventies. Normschrift.

Oefeningen in het gebruik van de tekeninstrumenten (lat, teken-driehoek, passer, trekpen). Het gecombineerd hanteren van de lat en de tekendriehoek.

Constructie van loodrechten, hoeken (deellijn) en evenwijdigen.

Inschrijfbaar regelmatige zeshoek, driehoek, vierhoek, achthoek, vijfhoek en tienhoek.

Enkel voor jongens:

Driehoeken en vierhoeken, volgens vooraf bepaalde voorwaarden.

Constructie en quotering van enkele eenvoudige vlakke figuren en meetkundige lichamen, met geleide oefeningen van maataanduidingen.

MUZIEK

0* lestijd per week

1. Gregoriaans

Toni communes.

Kyrie XVIII, 4 (1) Gloria XV, 4; Sanctus en Agnus Dei XVIII; Credo I, 4.

Ave Verum, 6; Adoro Te, 5; Salve Regina, 5; Regina caeli, 6; Sacerdos et Pontifex, 1; Veni creator Spiritus, 8.

2. Lieder

Volksliederen; nieuwere liederen van bekende toondichters; canons.

3. Notenleer

Notentekens in solslutel, notenbenamingen.

Notenwaarden, betrekkelijke waarden (niet verder dan de zestiende).

Rusttekens: waardeverhouding met de notenfiguren (id.).

Waarde van de punt.

Maten en maataanduidingen: de meest voorkomende enkelvoudige en samengestelde maatsoorten: 2/4, 6/8, 3/4, 3/8, 4/4. Maatslaan.

Koppeltéken en verbindingstéken.

Grote tertsladder. Bijzonderste toonafstanden: benaming.

Wijzigingstéken en herstellingstéken.

Aanduidingen voor de dynamiek (nuances) en agogiek (tempo): tekens met hun benaming. Herhalingstéken en orgelpunt.

VROUWELIJKE HANDWERKEN

1 lestijd per week

1. Breiwerk

Oefeningen op fantasiestéken; deze stéken worden op een praktisch voorwerp toegepast.

2. Naaldenwerk

Oefeningen op de volgende stéken:

a. klaarsteek, zoomladder (met hoekafwerking), fantasieladders.

b. verschillende sierstéken (feston ...);

schortje, afwerking naar keus, boord in feston;

uitwerking van siertekening.

(1) Het Arabische cijfer duidt de modus aan.

V I J F D E

GODSDIENST

2* lestijden per week

De Middelen ter Zaligheid

Catechismus : 26e tot 35e les.

Leer : Inleiding : verband met de leerstof van het vorige jaar. De middelen ter zaligheid : het gebed, de H. Mis, de Sacramenten.

Gewijde Geschiedenis : het Oude Testament : Gods Voorzienigheid, het Messianisme.

Liturgie : de Mis, de Sacramenten, de Sacramentaliën.

NEDERLANDS

6 lestijden per week

I. Spreken en Dictie

1. *Praktische uitspraakleer en dictie*

Verdere inoefening van het enkelvoudig vocalisme ; meer aandacht voor de bijzondere gevallen, zoals de uitgang -isch ; de gewone gevallen van verdoffing (b.v. akelig, doctor, koninklijk). De tweeklanken ; het consonantisme (de ng, de h, de g ...).

2. *Spreekoefeningen en conversatie*

In de allereerste plaats zal de leraar eisen, dat de leerlingen duidelijk, verstaanbaar, in goed gevormde zinnen antwoorden.

Zoals voor de zesde. Iets hogere eisen.

3. *Luidop lezen*

De fijnere schakeringen van ritme en intonatie kunnen nu een beurt krijgen. Er worde ook gezorgd voor echt contact met het luisterend publiek. (Met de ogen de te lezen tekst vóór zijn, zodat men het publiek kan bekijken.)

4. *Voordragen*

N. B. Audio-visuele middelen kunnen veel dienst bewijzen, maar het voorbeeld van de leraar blijft het allerbelangrijkste.

De gradatie van deze oefening vloeit vanzelf voort uit de moeilijker weer te geven stukken. Alles moet echter nog voorgedaan worden, en de teksten moeten vooraf worden verklaard. Eigen interpretatie komt nog niet aan de beurt.

II. Lezen en Lectuur

1. *Stillezen*

Zie boven, bij de zesde.

Hier kunnen de teksten geleidelijk iets langer worden; de controlevragen mogen, naast het logisch begrijpen, ook enigermate de stilistische uitdrukking betreffen.

2. *Luisterlezen*

Zie boven, bij de zesde.

Vooraf beoordeling van de inhoud.

3. *Cursorisch lezen*

Zie boven, bij de zesde.

4. *Huislectuur*

Zeer aanbevolen.

III. Stellen

1. *Steloefeningen*

Zoals voor de zesde. Bovendien :

a) Geleide oefening in eenvoudige natuurbeschrijving (aan de hand van voorbeelden);

b) Systematische oefening in het briefschrijven (indeling, beleefdheidsvormen, inhoud, schikking).

2. *Opstel*

a) Zoals voor de zesde. De beschrijving mag hier iets meer worden beklemtoond; vertellen blijft echter nog het voornaamste.

b) De gewone brieven: persoonlijke brieven, beleefdheidsbrieven.

IV. Spraakkunst

1. *Spelling* (door dictees in te oefenen)

Spelling van de moeilijker Nederlandse woorden en van de zeer gewone vreemde woorden en bastaardwoorden; verdubbeling van de slotmedeklinker; alle leestekens.

2. *Woordleer* (door toepassingsoefeningen in te prenten)

Alle woordsoorten, doch grondiger dan in de zesde; vooral de voornaamwoordelijke bijwoorden, de flexie van de adjectieven, de trappen van vergelijking. Van het werkwoord: de verschillende soorten, de wijzen, de functie van de infinitief...

3. *Zinsleer* (door ontledingsoefeningen in te prenten)

Herhaling van de enkelvoudige zin. Uitbreiding: bijstelling, voorzetselvoorwerp, bepaling van gesteldheid.

Een eerste behandeling van de samengestelde zin; nevenschikkend en onderschikkend zinsverband.

V. Studie van Taalschat en Stijl

1. *Zuivering van de taalschat en bestrijding van de dialectische afwijkingen en de barbarismen*

Strikt voortbouwen op de zesde, om het geleverde werk niet nutteloos te maken. De correctie uitbreiden tot de meest voorkomende barbarismen en grove (lokale) dialectische afwijkingen.

Beperkt, maar systematisch te werk gaan.

2. *Taalschat*

Uitbreiding van de woordvoorraad tot het domein van landbouw, handel, nijverheid, ambachten. De gewone technische termen daarentrent, alsook enkele zegswijzen en spreekwoorden in hetzelfde verband. Bijzondere aandacht besteden, apart of vooral occasioneel, aan het juiste, tekenende of schilderachtige woord aangaande kleur, vorm, beweging en geluid.

3. *Stijl*

Zoals voor de zesde. Ook hier niet vaak buiten een levende context gaan, noch vervallen in het ongewone. Er is gewoon materiaal te over.

VI. Verklaring en letterkundige Interpretatie van Teksten

Keuze zoals voor de zesde. Weinig bio- of bibliografische bijzonderheden.

Voorafgaande opmerking. Om de onontbeerlijke continuïteit te bekomen moet de methode — toch zeker in het begin van dit leerjaar — nauw aansluiten bij de methode van de zesde. De leraar dient ook nauwkeurig te weten welk actief vocabulaire, welke uitdrukkingen en welke taalautomatismen in de zesde werden geassimileerd. Het scheppen van de onmisbare automatismen blijft hoofddoel, om de grondslagen te leggen waarop kan worden voortgebouwd. Bij het verklaren van de spraakkundige regels wordt zo mogelijk beroep gedaan op het Frans.

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatieoefeningen

Zie zesde.

De woordenschat van vorig jaar wordt herhaald en aan de hand van boeiende, afwisselende en geschikte teksten verder uitgebreid. Er dient bijzondere aandacht gewijd aan de meest voorkomende woorden, idiotismen en wendingen uit de gewone en dagelijkse omgangstaal (*basiswoordenschat*).

Conversatieoefeningen.

Lectuur en eenvoudige verklaring van drie korte verhalen (eventueel letterkundige verhalen) en van drie gedichten.

Het memoriseren en voordragen van enkele teksten (proza of poëzie) wordt ten zeerste aanbevolen.

De cursorische lectuur van een langere tekst is niet verplicht, maar wordt aangeraden, om de leerlingen te initiëren in de persoonlijke huislectuur.

II. Uitspraak oefeningen

Zie zesde. Steeds groot belang hechten aan de correcte en zuivere uitspraak, aan de juiste beklemtoning en intonatie.

III. Spraakkunst

De spraakkunst sluit steeds aan bij teksten en conversatieoefeningen (zie zesde), maar er wordt meer belang gehecht aan een systematisch overzicht, d.w.z. : te gepasten tijde (b.v. bij herhalingen) worden geordende syntheses gegeven.

Concentrische methode, d.w.z. de grammaticale leerstof van de vorige klas wordt ten minste mondeling herhaald (zie zesde) en bij die bekende stof sluiten de nieuwe regels aan.

Lidwoord (article) : gebruik der verschillende lidwoorden. Weglating van het lidwoord : contact (1).

Zelfstandig naamwoord (nom) : meervoud en vrouwelijk : enkele veelgebruikte uitzonderingen.

Bijvoeglijk naamwoord (adjectif qualificatif) : meervoud en vrouwelijk : enkele veelgebruikte uitzonderingen. Gebruik van de vormen *bel*, *nouvel* enz. Plaats van het adjectief : contact. Trappen van vergelijking : vormen.

Bijvoeglijk naamwoord (adjectif) :

- bezittelijk (adjectif possessif) : herhaling ;
- aanwijzend (adjectif démonstratif) : herhaling ;
- vragend (adjectif interrogatif) : herhaling ;
- onbepaald (adjectif indéfini) : groter aantal veelgebruikte vormen. *Tout* : contact.

Telwoord (adjectif numéral) : vingt, cent, mille ; million (nom). *Data* en jaartallen. *Demi*. Enige breuken.

Zelfstandig voornaamwoord (pronom) :

— persoonlijk (pronom personnel) : plaats van één persoonlijk voornaamwoord als voorwerp, van « en, y ». Beklemtoonde vormen : contact.

— bezittelijk (pronom possessif) en aanwijzend (pronom démonstratif) : vormen en elementair gebruik.

— betrekkelijk (pronom relatif) en vragend (pronom interrogatif) : enkelvoudige vormen en gebruik.

— onbepaald (pronom indéfini) : groter aantal veelgebruikte vormen. *Tout* : contact.

Werkwoord (verbe) : vervoeging van *avoir*, *être*, van de regelmatige en van de meest gebruikte onregelmatige werkwoorden, van de reflexieve werkwoorden, in alle wijzen en tijden (subjonctif : slechts *présent* en *passé*), actief en passief. Vervoeging van de voornaamste werkwoorden op *-er* met spellingmoeilijkheden. Hoofdtijden en afgeleide tijden.

Gebruik van de *imparfait*, de *passé simple* en de *subjonctif* : contact.

De drie hoofdregels van de overeenkomst van het voltooid deelwoord (*participe passé*). Overeenkomst van het onvoltooid deelwoord (*participe présent*) bijvoeglijk gebruikt : contact.

(1) Met deze term wordt bedoeld : het essentiële van dit punt uit de leerstof dient op praktische wijze te worden behandeld, hoewel formulering en kennis van regels facultatief is.

Bijwoord (adverbe) : vorming ; trappen van vergelijking.

Voorzetsel (préposition) : idiotismen met voorzetsel.

Voegwoord (conjonction) : de meest gebruikte voegwoorden ; is conditionnel met o.m. de imparfait.

Zinsleer : regels van de plaats van het onderwerp in de vragende, de uitroepende zin en in de bijzin. Plaats van het onderwerp in de zin die met een vragend woord begint : contact. Enkele eenvoudige ontleding (functies en woordsoorten).

IV. Oefeningen en huistaken

Zie zesde. Behalve de grammaticale oefeningen komt hier vooral in aanmerking het schriftelijk navertellen van een verhaal (gelezen, gehoord of gezien). Het maken van enkele (vier à vijf) eenvoudige en met zorg voorbereide steloefeningen (b.v. een kort verhaal, een brief) verdient aanbeveling.

Bij voorkeur worden de présent en de passé composé bij de opstellen gebruikt.

ENGELS (Derde taal)

3 lestijden per week

Voorafgaande opmerking. Elke les omvat verscheidene onderdelen van het programma. De methode is concentrisch.

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatie

Frequente woorden en uitdrukkingen uit de basiswoordenschat (frequentielijsten). De woordenschat wordt aangeleerd in zeer eenvoudige zinspatronen ; hij wordt zowel mondeling (conversatie) als schriftelijk (invuloefeningen en dgl.) ingeprent.

Elke les moet aanleiding geven tot het correct nazeggen van zinnen, het beantwoorden en het stellen van eenvoudige vragen betreffende de behandelde woordenschat en leesstukjes. Geleidelijk komt men tot eenvoudige conversatie tussen leraar en leerlingen, en de leerlingen onderling door de leraar geleid.

Verklaarde en door de leraar voorgelezen stukjes worden door de leerlingen nagelezen (correcte uitspraak, juiste klemtoon, gepaste intonatie).

II. Uitspraakoefeningen

Voortdurend wordt bij het spreken en het lezen de meeste zorg besteed aan de correcte uitspraak van het Engels. Als theoretische kennis kan een elementair begrip over het verschil tussen klank en

letterteken volstaan. Het gaat in een eerstejaarscursus vooral om praktische oefening door imitatie van de goede uitspraak van de leraar.

III. Spraakkunst

De essentiële begrippen over de twee lidwoorden, de meervoudsvorming en de bezitsvorm van de zelfstandige naamwoorden, het gebruik van voorzetsels in frequente uitdrukkingen, vorm en gebruik van de persoonlijke, bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden, enkele frequente onbepaalde voornaamwoorden, de telwoorden, de gebiedende wijs van de werkwoorden, het gebruik van enkele zeer frequente hulpwerkwoorden, het onderscheid in vorm en gebruik tussen de *Present Progressive* en de *Present Simple* van de werkwoorden, de bevestigende, ontkennende en vragende zinsvormen, de lijdende vorm.

De hoofdzaken over de woordschikking in de hoofdzin.

De leerstof wordt voornamelijk in zinspatronen aangeleerd, en zeer grondig geoefend.

IV. Oefeningen en Huistaken

Meestal geleide oefeningen (soms huistaken): invuloefeningen, veranderingsoefeningen (o.a. met substitutietabellen), vragen stellen en beantwoorden op de leesstukjes, dictees. (Thema's: facultatief.)

DUITS (Derde taal)

3 lestijden per week)

Voorafgaande opmerking. Elke les omvat verscheidene onderdelen van het leerplan. De methode is concentrisch.

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatie

Frequente woorden en uitdrukkingen uit de basiswoordenschat (frequentielijsten). De woordenschat wordt aangeleerd in zeer eenvoudige zinspatronen; hij wordt zowel mondeling (conversatie) als schriftelijk (invuloefeningen en dgl.) ingeprent.

Elke les moet aanleiding geven tot het correct nazeggen van zinnen, het beantwoorden en het stellen van eenvoudige vragen betreffende de behandelde woordenschat en leesstukjes. Geleidelijk komt men tot conversatie tussen leraar en leerlingen, en de leerlingen onderling door de leraar geleid.

Verklaarde en door de leraar voorgelezen stukjes worden door de leerlingen nagelezen (correcte uitspraak, juiste klemtoon, gepaste intonatie).

II. Uitspraakoefeningen

Bij het spreken en het lezen wordt steeds de meeste zorg besteed aan de correcte uitspraak van het Duits. Bij de verbetering van de uitspraak der leerlingen legt men vooral de nadruk op de fonetische moeilijkheden : aspiratie van bepaalde medeklinkers, de korthed van de tweeklanken, de geslotenheid van de vocalen, het ontbreken van verbinding wanneer een woord met een klinker begint enz. Dat alles moet door praktische oefening worden aangeleerd ; theoretische uitspraakleer kan in een eerstejaarscursus geen diensten bewijzen. De leerlingen imiteren de goede uitspraak van de leraar.

III. Spraakkunst

Het aanleren van de essentiële grammatische begrippen geschiedt occasioneel bij gelegenheid van de behandeling der leesstukjes.

Vormen van aanduidende woorden : naamvals vormen der lidwoorden, der andere aanduidende woorden, als bezittelijke, persoonlijke, aanwijzende en enkele frequente onbepaalde voornaamwoorden.

Zelfstandige naamwoorden : verbuigingsvormen in enkelvoud en meervoud, naar gelang men ze nodig heeft. Het zelfstandig naamwoord wordt steeds met het lidwoord aangeleerd ; het meervoud wordt er occasioneel aan toegevoegd.

Werkwoorden : tegenwoordige tijd, toekomstige tijd en gebiedende wijs van de werkwoorden (vorm en gebruik).

Bijvoeglijke naamwoorden : het onverbogen gebruikte bijvoeglijke naamwoord.

Andere woorden : hoofdtelwoorden en vragende woorden worden aangeleerd, naar gelang men ze nodig heeft in teksten en conversatie. Enkele frequente voorzetsels met hun gebruikelijke naamval.

Syntaxis : de leraar zal zich beperken tot het gebruik van de vier naamvallen (aanleren van *Kasusgefühl*) en tot de plaatsing van de zinsdelen in de hoofdzin.

IV. Oefeningen en Huistaken

Allerlei geleide oefeningen : invullen, juiste vormgeving, veranderingsoefeningen, dictees, het stellen en beantwoorden van vragen, navertellen en korte navolgingsopstelletjes. (Thema's : facultatief.)

I. ENKELVOUDIGE CYCLUS

ROME

Inleiding

Ligging van Italië en Rome.

Bevolking van Italië : Italioten, Etrusken, Grieken.

Opmerking. De geschiedenis van Rome kan worden behandeld van het standpunt van de drie opeenvolgende politieke regimes of volgens de ontwikkeling van de macht en van de beschaving van Rome. De aangegeven indeling is niet bindend voor de leraar.

I. De Koningen

Legenden en vaststaande feiten.

De Etruskische overheersing en haar invloed.

Politieke, sociale en godsdienstige organisatie in de zesde eeuw.

II. Vijf eeuwen Romeinse Republiek

(509 - 31 v. C.)

A. DE JONGE REPUBLIEK

1. De omwenteling van 509 ; haar gevolgen.
2. De eerste republikeinse instellingen.
3. Rome verovert Centraal-Italië ; de Gallische inval.
4. De strijd in Rome om de gelijkheid ; zijn gevolgen.

B. DE EENMAKING VAN ITALIË

1. Verdere Romeinse veroveringen. Politieke en militaire organisatie van de staat.
2. De instellingen : macht en taak van de magistraten, van de senaat, van de volksvergaderingen.

C. VEROVERING VAN HET MIDDELLANDSE-ZEEGEBIED

1. Verovering van het westelijk gebied.
De Punische oorlogen.
2. Verovering van het oostelijk gebied.
3. Organisatie van de veroverde landen : de provincies.
4. Gevolgen van de veroveringen.

D. VERVAL VAN DE REPUBLIEK

1. Hervormingspogingen van Cato en van de Gracchen.
2. De Opmars naar de militaire dictatuur.
Marius en het beroepsleger ; hij steunt op het volk.
Sulla, dictator dank zij de aristocratie.
Pompeius : voortzetting van Sullas politiek.
3. Caesar dingt naar de macht.
Eerste driemanschap.

- De Gallische oorlog.
Caesar alleenheerser. Zijn democratische hervorming. Zijn dood.
4. Octavianus.
Tweede driemanschap.
Octavianus alleenheerser na de overwinning op Antonius bij Actium.
 5. Rome, hoofdstad van de wereld.
Wat de provincies aanbrengeu.
Godsdienst en beschaving.

III. Vijf eeuwen Romeins Keizerrijk

(31 v. C. - 476 na C.)

A. DE TRIOMF VAN ROME EN VAN HET KEIZERRIJK

1. *De Regering van Augustus*
Het principaat. Medewerkers van Augustus.
De « Pax Romana ».
Economische, sociale, godsdienstige en zedelijke herstellpogingen.
Letteren en kunst : de « Eeuw van Augustus ».
2. *De eerste Dynastieën*
De Julisch-Claudische dynastie en de Flaviërs.
De Gouden Eeuw van de Antonijnen.
Romanisering van de provincies.
Rome en de hellenistische cultuur.
Ontstaan en verbreiding van het christendom ; vervolgingen.

B. CRISIS IN HET KEIZERRIJK

1. De tyrannie van de Severi.
2. De grote crisis (midden 3^e eeuw).
3. Heropleving onder de Illyrische keizers : Aurelianus en Diocletianus.

C. VERVAL VAN HET KEIZERRIJK

1. *Het Keizerrijk wordt oosters*
Economische en sociale ontwikkeling.
De politiek van Constantijn en Theodosius.
2. *Nieuwe godsdiensten*
Mysteriecultussen.
Het christendom.
De Constantijnse vrede.
Groei en organisatie van de Kerk.
Christelijke kunst en letterkunde.
Invloed op de beschaving.
3. *Val van het Westromeinse rijk*
Algemeen Besluit. De erfenis van Rome overgedragen op het Westen.

II. DUBBELE CYCLUS

VAN DE VREDE VAN WESTFALEN TOT HEDEN DE MODERNE TIJD (Vervolg)

I. Van de Vrede van Westfalen tot de Franse Revolutie

A. DE ABSOLUTE MONARCHIE IN FRANKRIJK

1. *Het koninklijk absolutisme*
De regering van Lodewijk XIV.
2. *Frans overwicht in Europa*
De oorlogen van Lodewijk XIV.
De Spaanse Successie en het Verdrag van Utrecht.
Gevolgen voor de Nederlanden.
3. *De cultuur in de «Eeuw van Lodewijk XIV»*

B. DE CONSTITUTIONELE MONARCHIE IN ENGELAND

Cromwell en de republiek.

Herstel van de Stuarts.

«The Glorious Revolution» en het Parlement.

C. EUROPA TIJDENS DE 18^e EEUW

1. *Europese Mogendheden*
Europa bij de aanvang van de 18^e eeuw.
Frankrijk van de dood van Lodewijk XIV tot Lodewijk XVI.
Groot-Brittannië en het parlement.
Centraal en West-Europa : verlicht despotisme.
De Nederlanden en het prinsbisdom Luik.
2. *Internationale verhoudingen*
Rivaliteit van de grote mogendheden in Europa en daarbuiten.
De Verenigde Staten van Amerika los van Groot-Brittannië.
3. *Verval van het Ancien Régime*

II. Nieuwste Geschiedenis

A. DE FRANSE REVOLUTIE EN HET KEIZERRIJK (1789-1815)

1. Vernietiging van het Ancien Régime.
Verklaring van de Rechten van de Mens.
2. Conventie en Directoire.
3. Napoleon : consulaat en keizerrijk.
Binnenlandse en buitenlandse politiek.
4. België tijdens de Franse overheersing.

B. VAN HET CONGRES VAN WENEN TOT DE EERSTE WERELDOORLOG (1815-1914)

1. Het Congres van Wenen en de Allianties.
2. Het liberalisme in Frankrijk en in Engeland.
3. Duitse en Italiaanse eenmaking.
4. Rusland en de Oosterse Kwestie.
5. De koloniale rijken.
6. De U.S.A. en Japan.
7. Triple Alliance en Triple Entente.
8. België.
De Omwenteling van 1830.
De grondwet.
De grote binnenlandse problemen.
Leopold II en Congo.
9. De economische ontwikkeling en haar gevolgen.
10. De Kerk en de sociale kwestie.

C. VAN DE EERSTE WERELDOORLOG TOT HEDEN

1. De Eerste Wereldoorlog :
Oorzaken en verloop ;
België en de oorlog.
2. De Vrede van Versailles ; de Volkenbond.
3. De moderne techniek en haar invloed.
4. De democratische staten tussen de twee Wereldoorlogen.
Frankrijk, Engeland, België, U.S.A.
5. De autoritaire regimes.
De Russische revolutie ; de U.S.S.R. en het wereldcommunisme.
Fascistisch Italië.
Nazistisch Duitsland.
6. De Tweede Wereldoorlog.
7. Op zoek naar de vrede.
De U.N.O.
Europa tussen twee blokken : U.S.A. en U.S.S.R.
8. Overzicht van de binnenlandse geschiedenis van de voornaamste staten en van België (1945 tot heden).

WISKUNDE

5* lestijden per week

I. REKENKUNDE

1. Gelijkheden en ongelijkheden.
2. Benaderde waarden : definitie, som en verschil, produkt van een benaderde waarde met een natuurlijk getal. Quotiënt en vierkantswortel op een decimale eenheid nauwkeurig.

3. Niet-tiendelige maten : tijd-, hoek- en boogmaten.
4. Beredeneerde vermenigvuldiging. Negenproef op de vermenigvuldiging met bewijs.
5. Verhoudingen en evenredigheden. Vraagstukken over recht en omgekeerd evenredige grootheden.
6. Vraagstukken : samengestelde regel van drieën, beweging, teruggaande oplossing, *herleiding tot dezelfde coëfficiënt, voorlopige onderstelling.*

II. ALGEBRA

1. Eentermen en veeltermen. Hoofdbewerkingen. Kwadraat van een veelterm. Merkwaardige produkten. Toepassing op het ontbinden in factoren.
2. Vergelijkingen van de eerste graad met één onbekende en met getallen als coëfficiënten. Vraagstukken.
3. Stelsels van twee lineaire vergelijkingen met twee onbekenden en met getallen als coëfficiënten. Vraagstukken.

III. MEETKUNDE

1. Rechte, halve rechte, lijnstuk. Onderlinge ligging van twee rechten in een vlak.
2. Hoeken. Loodlijnen. Deellijn van een hoek, aanliggende hoeken, nevenhoeken en overstaande hoeken.
3. Evenwijdige rechten.
4. Driehoeken. Som van de hoeken. Congruentie van willekeurige en rechthoekige driehoeken. Eigenschappen van gelijkbenige en gelijkzijdige driehoeken.
5. Convexe veelhoeken ; som van de hoeken. Trapezium, parallellogram, ruit, rechthoek en vierkant.
6. Verzameling of meetkundige plaats van de punten
 - a) die even ver liggen van twee punten, van twee snijdende of van twee evenwijdige rechten.
 - b) die op een gegeven afstand liggen van een rechte of van een punt.
7. Werkstukken : gelijke hoeken, middelloodlijn van een lijnstuk, deellijn van een hoek, loodlijn, evenwijdige rechten.
8. Ongelijkheden in driehoeken. Loodrechte projectie. Loodlijnen en schuine lijnen uit een punt naar een rechte getrokken.
9. Middenparallel van een driehoek en van een trapezium.
10. Merkwaardige punten in een driehoek : zwaartepunt, hoogtepunt, snijpunt van de deellijnen, snijpunt van de middelloodlijnen ; omgeschreven cirkel.

BIOLOGIE

A. Ontleedkunde van de mens

1. Het geraamte : rol van het geraamte , beschrijving van de beenderen.
2. De spieren.
3. Het zenuwstelsel : de hersenen, de kleine hersenen, het ruggemerg, de zenuwen. De zintuigen.
4. Het spijsverteringsstelsel : beschrijving en werking.
5. De bloedsomloop : samenstelling en rol van het bloed. Het hart en de bloedvaten.
6. Het ademhalingsstelsel : beschrijving en rol van de organen.
7. Het uitscheidingsstelsel.
8. Beknopte begrippen over hygiëne.

B. Plantkunde

1. Inleiding : algemene oriëntatie in het plantenrijk.
2. Studie van een plant, bij voorbeeld : het herderstasje. Waarneming van de verschillende delen van een plant. Bondige studie van de stengel, de wortel, het blad, de bloem.
3. Bomen : a) loofbomen : b.v. eik, populier, plataan, esdoorn, wilg, notelaar, olm, linde.
b) naaktzadigen : den, spar, cypres.
4. Kruidachtige planten : b.v. boterbloem, bosanemoon, aardappel, sleutelbloem, korenbloem, rogge.
5. Zwammen, wieren, mossen, varens. — Zeer bondige begrippen.

NATUURKUNDE

Lichtleer

1. Rechthoekige voortplanting van het licht. Schaduwvorming. Donkere kamer. Reëel beeld.
2. Terugkaatsing van het licht. Vlakke spiegel ; virtueel beeld ; symmetrie van beeld en voorwerp.

3. Holle spiegels ; vorming van het beeld (reëel en virtueel).
4. Breking van het licht. Prisma.
5. Dubbelbolle lenzen ; vorming van het beeld (reëel en virtueel).
6. Elementaire bespreking van het oog en van een of ander eenvoudig optisch toestel.
7. Kleurschifting : eenvoudige behandeling.

Warmteleer

1. Invloed van de warmte op vaste, vloeibare en gasvormige lichamen.
2. Meting van de temperatuur ; temperatuurschalen (*Celsius en Fahrenheit*).
3. Begrip warmtehoeveelheid ; calorie ; soortelijke warmte.
4. Verandering van aggregatietoestand.
5. Warmtetransport.

Mechanica

1. Begrip kracht. Dynamometer. Elementen van een kracht, grafische voorstelling. Praktische eenheden van kracht.
2. Samenstelling van krachten :
 - a) krachten met gelijke richting en zin ;
 - b) krachten met gelijke richting en tegengestelde zin ;
 - c) samenlopende (hoekmakende) krachten.

AARDRIJKSKUNDE

1 lestijd per week

EUROPA

I. Algemene studie van Europa

1. Europa op de wereldkaart : grootte en ligging.
2. Het reliëf : grote reliëfdelen, kusten.
3. Het klimaat en de klimaatgebieden.
4. De waterlopen (in verband met reliëf en klimaat) en de meren.
5. De plantengroei.

6. De bevolking : korte vergelijking met de andere werelddelen, bevolkingsdichtheid, bevolkingsconcentraties, grote steden, vlug overzicht van talen, volkstypes, godsdiensten en staten.
7. Economie : overzicht van landbouw (akkerbouw en veeteelt); mijnbouw, industrie; handel en verkeer met begrip van de havens.

De grote europese gemeenschappen : Benelux, E.G.K.S., Euro-markt, vrije handelszone. (Er een idee van geven.)

II. Studie van de Europese landen

Schema voor ieder land :

1. Situeren van het land in het natuurkundig kader van Europa (ligging, reliëf, klimaat).
2. Bevolking en bevolkingsbeweging.
3. Aardrijkskundige streken, met nadruk op de meest levenskrachtige ervan.
4. Economisch overzicht, met plaats van het land in Europa en in de wereld.

A. DE BUURLANDEN

1. Beneluxpartners : Nederland en Luxemburg.
2. Frankrijk.
3. Groot-Brittannië.
4. Duitsland (West- en Oost-).

B. STUDIE VAN VIER TYPELANDEN

1. Noordelijke landen : Noorwegen of Zweden.
2. Middellandse Zeelanden : Italië of Spanje.
3. Centraal Europa : Tsjechoslovakije, Hongarije of Zwitserland.
4. Het Europese deel van de Sovjet-Unie.

LICHAMELIJKE OPVOEDING

1* lestijd per week

Zie leerplan zesde, blz. 22.

TEKENEN

1* lestijd per week

1. Verbeeldingstekenen

Driloefeningen over gevoelige lijnen; b.v. vliegende vogels.

Vormen ingeschreven in ronde volumens.

Perspectivische constructie van een rechte weg, een gebouw enz.

Opbouwschema van het personage.

2. Waarnemingstekenen

Herhalingsoefeningen over de cilinder, de kegel, de kubus en de balk; voorwerpen daarvan afgeleid (b.v. emmer, koffertje, boeken, bakstenen enz.). Groep van twee meetkundige volumens.

Personage; zittend en staand.

3. Esthetische opleiding

a) Kleur: Harmonie door kleuren van eenzelfde familie, eventueel gescheiden door witte of zwarte elementen.

Psychologische eigenschappen van de kleuren:

— Warme en koude kleuren;

— Expressie van stemmingsbeelden.

b) Evenwicht en ritme: Naast de lijnen en de vlekken worden hier ook gestileerde natuurmotieven als baselement gebruikt.

4. Wetenschappelijk tekenen

Constructie van regelmatige figuren met gegeven zijde: driehoek, zeshoek, vierkant, vijfhoek.

Algemene constructie van de inschrijfbare veelhoeken.

Enkel voor jongens:

Quotering van eenvoudige modellen, afgeleid van prisma, piramide, cilinder en kegel. De oefeningen kunnen ook worden vervangen door de omzetting van de voorstellingen in de evenwijdige perspectief, in opstand en plan.

Gequoteerde evenwijdige perspectief van deze modellen met geleide oefeningen voor maataanduidingen.

MUZIEK

0* lestijd per week

1. Gregoriaans

Kyrie XVI, 3; Sanctus XVI, 2; Agnus Dei XVI, 1.

Sub tuum praesidium, 7; O salutaris, 8; Alma Redemptoris, 5; Ave Regina caelorum, 6.

Veni S. Spiritus, 1; Vexilla, 1.

2. Lieder

Volksliederen; nieuwere liederen van bekende toondichters; canons.

3. Notenleer

Toonladders. Herkenning van de meest voorkomende toonaarden (grote, kleine, oude modi) met hun voortekening. Niet verder gaan dan 3 kruisen en 3 mollen.

Maten en maataanduidingen : $2/2$, $3/2$, $6/4$, $9/8$.

VROUWELIJKE HANDWERKEN

1 lestijd per week

1. Naaldenwerk

Gebruik van de naaimachine.

Nieuwe steken : bourdon.

Toepassing naar keuze :

lakentje en kussensloop voor wieg of kindervagen ;
theekleedje (toepassing van de gekende siersteken).

2. Haakwerk

Verschillende steken met fijne katoen.

Toepassing : b.v. boordkantje rond een theekleedje, doopmutsje.

VIERDE

GODSDIENST

2* lestijden per week

Het Christelijke Leven (Genade en Geboden)

Catechismus : 11^e tot 25^e les.

Leer : Inleiding : verband met de leerstof van de twee vorige jaren.

De genade, de deugden, de zonden, de uitersten van de mens; de tien geboden van God, de vijf geboden van de H. Kerk.

Gewijde Geschiedenis : de Handelingen van de Apostelen.

Liturgie : het kerkelijke jaar : feesteigen van de Heiligen.

NEDERLANDS

4* lestijden per week

I. Spreken en Dictie

1. *Praktische uitspraakleer en dictie*

Inoefenen van de vorige stof. Systematisch de bastaardwoorden en de vreemde woorden bij de oefening betrekken. Op de sandhi letten (geen theoretische behandeling echter).

2. *Spreekoefeningen en conversatie*

Reeds het meer persoonlijke bij de verschillende oefeningen een kans geven, zoals : verslag over lectuur, weergave van indrukken over huis en school (feesten, sport, vakantie, uitstapjes).

De eisen inzake zinsbouw en zuiverheid van dictie hoger stellen.

3. *Luidop lezen*

In de lessen over letterkundige verklaring komen hier moeilijker teksten voor : het expressief lezen stelt dan vanzelf hogere eisen.

4. *Voordragen*

N. B. Audio-visuele middelen kunnen veel dienst bewijzen, maar het voorbeeld van de leraar blijft het allerbelangrijkste.

De gradatie van deze oefening vloeit vanzelf voort uit de moeilijker weer te geven stukken. Alles moet echter nog voorgedaan worden en de teksten moeten vooraf worden verklaard. Eigen interpretatie komt nog niet aan de beurt.

II. Lezen en Lectuur

1. *Stillezen*

Zie boven, bij de zesde.

Hier kunnen de teksten geleidelijk iets langer worden; de controlevragen mogen, naast het logisch begrijpen, ook enigermate de stilistische uitdrukking betreffen.

2. *Luisterlezen*

Zie boven, bij de zesde.

Langere teksten. Ook bespreking van de vorm.

3. *Cursorisch lezen*

Zie boven, bij de zesde.

4. *Huislectuur*

Zeer aanbevolen.

III. Stellen

1. *Steloefeningen* (aansluitend bij de studie van taalschat en stijl)

a) Oefeningen bij de bouw van de zinnen: woord en zinschikking, zinsverbinding. Korte en langere zinnen leren maken (het eerste b.v. in een spannend verhaal, het tweede b.v. in een beschrijving). Liefst aan de hand van voorbeelden.

b) Oefeningen in verband met de zintuiglijke waarneming en tevens met de innerlijke waarneming (reacties van het verstand en het gemoed). B.v. bij het beschrijven van een schilderij of een beeldhouwwerk. Bij voorkeur aan de hand van voorbeelden.

2. *Opstel*

a) Beschrijving en portrettering.

b) Verhalen met sterkere subjectieve inslag of die de verbeelding sterker aanspreken.

c) De minder gewone briefvormen: sollicitatiebrief, gelukwensen, rouwbeklag, verzochtschrift.

IV. Spraakkunst

1. *Spelling* (door dictees in te prenten)

De ongewone en moeilijke gevallen, inzonderheid bij de bastaardwoorden (etage, detail, agressie...).

2. *Woordleer* (door toepassingsoefeningen in te prenten)

De nog gebruikelijke naamvallen en hun betekenis. Occasionele (geen systematische) behandeling van samenstelling en afleiding.

3. *Zinsleer* (door ontledingsoefeningen in te prenten).

Grondige studie van de samengestelde zin.

Beknopte bijzinnen; elliptische, samengetrokken, tussen- en gesprekszinnen.

Woordschikking en plaats van de bijzin. Directe en indirecte rede.

V. Studie van Taalschat en Stijl

1. *Zuivering van de taalschat en bestrijding van de dialectische afwijkingen en de barbarismen.*

Streng voortbouwen op vorig jaar. Alle gewone taalfouten (verkeerde constructies, foutieve woorden) van de *gewone* spreektaal moeten op het einde van dit jaar hun beurt gekregen hebben. De lichte afwijkingen slechts occasioneel bespreken.

2. *Taalschat*

Elementaire inwijding in de taalkring van het verkeer, de verkeersmiddelen, het sociale leven (b.v. hotel, rechtbank, dokter, magistratuur, muziek...). Gezegden en spreuken naar aanleiding daarvan. Occasioneel de wellevendheidsvormen daarbij te pas brengen.

3. *Stijl*

Oefeningen zoals in de zesde en de vijfde. Fijnere schakeringen (b.v. gevoelswaarde, archaïsmen, neologismen, zelfgesmede woorden...). De stijlfiguren. De beeldspraak.

VI. Verklaring en letterkundige Interpretatie van Teksten

Gevarieerde keuze van beschrijvingen, portretten, verhalen uit de moderne literatuur (19^e en 20^e eeuw). Slechts bij uitzondering dialectische stukken.

Uitsluitend naar aanleiding van gelezen teksten de algemene stijlkenmerken in het kort nagaan (aanschouwelijkheid, koloriet, beeldende kracht, beknoptheid, levendigheid...).

Beknopte karakterisering van de behandelde werken en auteurs.

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatieoefeningen

Uitbreiding van de actieve en de passieve woordenschat aan de hand van aangepaste teksten van uiteenlopende aard. Conversatieoefeningen blijven ook in deze klas van het grootste belang; ze sluiten vooral aan bij de leesteksten, en eventueel bij een of andere gebeurtenis uit het dagelijks leven.

Lezen en verklaren van ten minste zes eenvoudige literaire teksten (proza of poëzie, bij voorkeur uit de 19^e of 20^e eeuw).

De verklaring kan behelzen: een beknopte en elementaire notitie over de auteur, enkele vragen over inhoud en vorm, en eventueel het opzoeken van de hoofdgedachten.

Navertellen en voordragen van geschikte teksten (proza of poëzie) worden ten zeerste aanbevolen.

De cursorische lectuur evenals de huislectuur is niet verplicht, maar verdient ten zeerste aanbeveling. Kunnen hier eventueel in aanmerking komen: korte leesstukjes, langere teksten, verhalen en vertellingen uit jeugdbladen, een of ander eenvoudig en geschikt Frans werk. Gebruik maken van geannoteerde uitgaven is wenselijk. Zo nodig, het woordenboek verstandig leren gebruiken.

II. Uitspraakoefeningen

Zie zesde en vijfde. Bijzondere aandacht (zonder theorie) voor: de duur der klanken, de uitspraak der klinkers, halfklinkers en medeklinkers, het zinsaccent, het assimilatieverschijnsel, de verbinding en de e caduc.

De uitspraakoefeningen sluiten aan bij de bestudeerde teksten.

III. Spraakkunst

De spraakkunst wordt in het Frans geformuleerd en sluit steeds aan bij teksten of voorbeelden. Er wordt veel belang gehecht aan een systematisch overzicht. Concentrische methode: d.w.z. de hoofdzaken van de grammaticale leerstof van de vorige klassen worden ten minste mondeling herhaald (zie zesde en vijfde) en bij die bekende stof sluiten de nieuwe regels aan.

Lidwoord (article): bijzondere gevallen van het gebruik en van de weglating van het lidwoord.

Zelfstandig naamwoord (nom) : meervoud : veelgebruikte uitzonderingen op de algemene en bijzondere regels. Meervoud van veelgebruikte samengestelde naamwoorden.

Vrouwelijk : algemene en bijzondere regels. Veelgebruikte naamwoorden met onregelmatige vrouwelijke vorm.

Bijvoeglijk naamwoord (adjectif qualificatif) : meervoud : algemene en bijzondere regels.

Vrouwelijk : veelgebruikte adjectieven met onregelmatige vorm.

Overeenkomst : enkele bijzondere gevallen. Adj. + gens : contact (1).

Plaats : voornaamste regels.

Bijvoeglijk voornaamwoord (adjectif) :

— bezittelijk (adjectif possessif) : herhaling ;

— aanwijzend (adjectif démonstratif) : herhaling ;

— vragend (adjectif interrogatif) : herhaling ;

— onbepaald (adjectif indéfini) : gebruik van même, quelque en tout.

Telwoord (adjectif numéral) : gebruik van hoofd- in plaats van rangtelwoord.

Zelfstandig voornaamwoord (pronom) :

— persoonlijk (pronom personnel) : plaats van twee persoonlijke voornaamwoorden als voorwerp ; plaats als voorwerp van een infinitief. Gebruik van de beklemtoonde vormen.

— bezittelijk (pronom possessif), aanwijzend (pronom démonstratif), betrekkelijk (pronom relatif) en vragend (pronom interrogatif) : samengestelde vormen en gebruik ; gebruik van ce qui, ce que, ce dont.

— onbepaald (pronom indéfini) : opmerkingen bij het gebruik van sommige vormen als : l'un... l'autre, même, on, plusieurs, quelqu'un, tout.

Werkwoord (verbe) :

Volledige vervoeging van de hulpwerkwoorden, van de regelmatige en van de gebruikelijke onregelmatige werkwoorden, van de reflexieve werkwoorden. Actief en passief.

Opmerkingen bij de regelmatige vervoegingen.

Gebruik van de imparfait en de passé simple, de futur simple en de conditionnel.

Elementair gebruik van de subjonctif.

Gebruik van de gérondif ; verschil tussen het onvoltooid deelwoord en het adjectif verbal : algemene regels.

(1) Met deze term wordt bedoeld : het essentiële van dit punt uit de leerstof dient op praktische wijze te worden behandeld, hoewel formulering en kennis van regels facultatief is.

Overeenkomst van het voltooid deelwoord : algemene regels (herhaling).

Overeenkomst van het voltooid deelwoord bij de reflexieve werkwoorden alsook gevolgd door een infinitief.

Overeenkomst van het werkwoord met het onderwerp : contact.

Bijwoord (adverbe) : trappen van vergelijking, ook de onregelmatige. Tout, quelque, même. Idiotismen.

Voorzetsel (préposition) : herhaling van de voorzetsels à, de : contact. Idiotismen met voorzetsel.

Voegwoord (conjonction) : de meestgebruikte voegwoorden die de subjonctif regeren.

Zinsleer : bijzonderheden aangaande de plaats van de zinsdelen, b.v. herhaling van het voorwerp dat vooraan in de zin staat ; plaats van sommige bijwoorden ; plaats van het onderwerp in de zin die met een vragend woord begint.

Enkele eenvoudige ontleding van samengestelde zinnen : contact. Praktisch gebruik van de interpunctie en van de verdeling in lettergrepen.

IV. Oefeningen en huistaken

Ze sluiten bij de leerstof aan : mondelinge en schriftelijke grammaticale toepassingen, dictees, thema's.

Ten minste een zestal eenvoudige en goed voorbereide steloefeningen : verhalen of beschrijvingen, brieven.

ENGELS (Derde taal)

3 lestijden per week

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatie

Herhaling en aanvulling van woorden en uitdrukkingen die voorkomen in de basiswoordenschat (frequentielijsten). De woordenschat wordt steeds in zinsverband aangeleerd en door conversatie ingeprent. Elke leestekst moet aanleiding geven tot imitatieoefeningen en conversatie tussen leraar en leerlingen, tussen de leerlingen onderling door de leraar geleid. Goed begrepen verhalen en beschrijvingen laat men met gepaste accentuering, intonatie en ritme voorlezen, bij gelegenheid ook uit het hoofd leren en voordragen, of navertellen.

Huislectuur verdient aanbeveling (vereenvoudigde tekstitgaven, jeugdbladen).

II. Uitspraakoefeningen

Praktische oefening door imitatie en geduldige verbetering van de bijzonderste moeilijkheden bij de uitspraak van het Engels : *th* en de verbindingen met andere medeklinkers, korte vormen, eindmedeklinkers, juiste klankkleur van klinkers en tweeklanken enz. Zo mogelijk gebruik van fonoplaten en bandopnemer.

III. Spraakkunst

Herhaling en aanvulling van de verworven kennis : hoofdzaken over het gebruik van lidwoorden, enkele frequente meervoudsvormen van de zelfstandige naamwoorden, zelfstandig gebruik van het bijvoeglijk naamwoord, bijvoeglijk gebruik van het zelfstandig naamwoord, de trappen van vergelijking, het gebruik van de beperkend-betrekkelijke en de vragende voornaamwoorden, vorming en gebruik van de bijzonderste tijden van het werkwoord : de *Present Perfect* en de *Past Tense (Simple en Progressive)*, de *Future (Near, Intention, Pure)*, ontkennende en vragende zinsvormen met de aangeleerde tijden, de passieve wijs, het gebruik van frequente vormen van hulpwerkwoorden, als *to have, will, shall, must*, de *Gerund* na voorzetsels en bepaalde werkwoorden, de plaats van de bijwoorden, de woordschikking in de zin.

De leerstof wordt voornamelijk in zinspatronen aangeleerd, en zeer grondig geoefend.

IV. Oefeningen en Huistaken

Geleide oefeningen, dictees. (Thema's : facultatief.) Navertellen van gelezen en verklaarde verhaaltjes, korte opstellen.

DUITS (Derde taal)

3 lestijden per week

I. Woordenschat, Leesteksten en Conversatie

Herhaling en aanvulling van woorden en uitdrukkingen die voorkomen in de basiswoordenschat (frequentielijsten). De woordenschat wordt steeds in zinsverband aangeleerd en door conversatie ingeprent. Elke leestekst moet aanleiding geven tot imitatieoefeningen en conversatie (vragen stellen en beantwoorden). De leesteksten (bij

voorkeur in verhalende vorm) worden door de leerlingen nagelezen ; bij gelegenheid laat men korte teksten uit het hoofd leren en voordragen, of navertellen. (Eventueel enkele oefeningen in het lezen van gedrukt Duits schrift.)

II. Uitspraakoefeningen

Praktische oefening door imitatie en geduldige verbetering van de bijzonderste fonetische moeilijkheden bij de uitspraak van het Duits : het verschil tussen ich-Laut en ach-Laut, geslotenheid van de klinkers, aanblazen van bepaalde medeklinkers, zachte stembandocclusie wanneer het woord met een klinker begint, klemtoon, intonatie enz.

III. Spraakkunst

Systematische herhalingen van de leerstof van de vijfde. De kennis wordt voortdurend in allerlei toepassingen gecontroleerd.

Verdere aanvulling :

Zelfstandige naamwoorden : hoofdregels van de meervoudsvorming ; uitzonderingen worden occasioneel aangeleerd ; zwakke verbuiging van de zelfstandige naamwoorden.

Werkwoorden : studie van vorm en gebruik van de tijden van de indicatief ; het onderscheid sterk en zwak ; de hulpwerkwoorden van wijs (niet-modaal gebruikt).

Aanduidende woorden : volledige beheersing van de naamvalsuitgangen van alle aanduidende woorden (lidwoorden, alle voornaamwoorden en telwoorden).

Bijvoeglijke naamwoorden : verbuiging van het bijvoeglijk naamwoord (bijvoeglijk en zelfstandig gebruikt) ; trappen van vergelijking ; stofadjectieven.

Andere woorden : rangtelwoorden, breukgetallen, frequente voorzetsels met een of twee naamvallen, enkele frequente voegwoorden.

Syntaxis : verdere oefening van het *Kasusgefühl* bij het gebruik van de verbogen zinsdelen ; plaatsing van de zinsdelen in de hoofd- en bijzin (tangformaties) ; de persoonsvorm van de werkwoorden blijft nog steeds in de indicatief.

IV. Oefeningen en Huistaken

Zie vijfde. Mondelinge navertelling en samenvatting zullen leiden naar eenvoudige opstelletjes. (Vertalingen en thema's : facultatief.)

I. ENKELVOUDIGE CYCLUS

DE MIDDELEEUWEN

Inleiding

De drie pijlers van de middeleeuwse geschiedenis :

- De Grieks-Latijnse erfenis ;
- Het christendom ;
- De Germaanse beschaving.

I. Groeitijd van de Middeleeuwen

(5^e - 9^e eeuw)

A. DE VOLKSVERHUIZINGEN

1. De vestiging van de Germanen.
2. De Hunnen : hun zwerftocht en hun mislukking.
3. Gevolgen : nieuwe rijken ;
achteruitgang van de beschaving ;
taalgrenzen.

B. DE KERK BEWERKT DE GODSDIENSTIGE EENHEID VAN HET WESTEN

1. Pausdom en missionering.
2. Monniken en bisschoppen.
3. Betekenis van de Kerk voor de cultuur.

C. HET OOSTROMEINSE RIJK

1. Justinianus en zijn opvolgers.
2. Poging tot herstel van de eenheid in het Middellandse-Zeegebied.
3. Byzantijnse beschaving.
4. Het Oosterse schisma.

D. DE ISLAM

1. Mohammed en de Koran.
2. De islam en de « heilige oorlog ».
3. Verbrokkeling van het Arabische wereldrijk.
4. Beschaving van de islam ; invloed op het Westen.

E. HET KAROLINGISCHE RIJK

1. De macht van de hofmeiers.
2. Karel de Grote : veroveraar, wetgever en organisator.
3. Karolingische beschaving. Aandeel van de Kerk in deze « renaissance ».

II. De volle Middeleeuwen

(9^e - 13^e eeuw)

A. GROEI EN INSTELLINGEN

1. *Ontbinding van het Karolingische Rijk*
Verdrag van Verdun.
Nieuwe invallen.
Machteloosheid van de koningen; macht van de kleine vorsten.
2. *Het Leenwezen*
Lenen en feodale banden.
Het domaniaal regime.
3. *De Kerk in het Westen*
De kerstening en de grote kloosterorden.
Versterking van de godsdienstige eenheid.
Invloed van de Kerk: sociale organisatie, ridderschap, universiteiten, Latijnse en nationale letterkunde, Romaanse en Gotische kunst.
De kruistochten.
4. *De stedelijke economie*
Herleving van de handel tussen Oost en West.
Ontstaan van de gemeenten.
De gemeente en haar instellingen.
Het leven in de gemeenten: kooplieden (gilden) en ambachtslieden (ambachten).
Belang van de gemeenten en van hun handelsbetrekkingen.

B. DE GROTE STATEN

1. *Het Heilige Roomse Rijk en zijn strijd tegen de pauselijke Macht*
Expansie van het keizerrijk naar oost en zuid.
Investituurstrijd.
Strijd tussen paus en Hohenstaufen.
2. *De Capetingers in Frankrijk*
Stijgende macht van de eerste Capetingers.
De grote Capetingers: Filips August, Lodewijk IX, Filips de Schone.
3. *Engeland en de Plantagenets*
Verovering van Engeland door de Normandiërs.
De Plantagenets en de strijd tegen Frankrijk.
De Magna Charta en het ontstaan van het parlement.

III. Herfsttij der Middeleeuwen

(14^e en 15^e eeuw)

A. DE HONDERDJARIGE OORLOG (1337-1453)

1. Oorzaken en voornaamste feiten van deze oorlog.
2. Weerslag op sociaal en politiek gebied.

B. CENTRALISATIE IN HET WESTEN

1. Frankrijk (Lodewijk XI).
2. Engeland (Hendrik VII).
3. Boergondische Nederlanden.
4. Spanje : de « reconquista ».

C. VERVAL VAN DE KEIZERLIJKE MACHT

D. GODSDIENSTIGE CRISIS

1. Ballingschap te Avignon. Westers schisma. Ketterijen.
2. Pogingen tot godsdienstig herstel.

E. DE WESTERSE BESCHAVING TIJDENS HET HERFSTIJ DER MIDDELEEUWEN

1. Economische en sociale wijzigingen.
2. Naar een wetenschappelijke en artistieke vernieuwing.

F. HET OOSTEN BEDREIGD

1. Inval van de Mongolen.
2. Ineenstorting van het Byzantijnse rijk ; het rijk van de Turken.

Algemeen Besluit. Hoofdmomenten van de Middeleeuwen ;
preludium van de moderne tijd.

II. DUBBELE CYCLUS

OUDHEID

I. Het Klassieke Oosten

Inleiding

1. Algemene inleiding :
De kennis van het verleden ; grote indelingen van de geschiedenis.
2. De prehistorie (begrippen).
Opmerking. De geschiedenis kan horizontaal (per land) of verticaal (chronologisch per groep van landen) worden behandeld.

A. EGYPTE

1. *Landschap*
2. *Politieke geschiedenis in grote trekken* :
Oude Rijk, Middenrijk, Inval van de Hyksos, Nieuwe Rijk, Saitische periode.
3. *Leven en Beschaving* :
Bestuur en maatschappelijke groepen ;
Economisch leven ;
Godsdienst en dodencultus ;
Kunst, literatuur en cultuur.

B. MESOPOTAMIË EN NABURIGE LANDEN

1. *Landschap*
2. *Politieke geschiedenis in grote trekken* :
Eerste Rijken, Hammoerabi en het Babylonische Rijk, de Assyriërs en het tweede Babylonische Rijk.
3. *Leven en Beschaving*

C. DE KLEINE VOLKEN

Feniciërs en Hebreeërs.

D. PERZEN

Politieke geschiedenis en beschaving.

II. Griekenland

Inleiding

Geografische structuur.

A. DE OUDSTE CULTUREN

1. Creta.
2. Mycene.
3. De Dorische Volksverhuizingen.

B. DE OPKOMST VAN DE STADSTATEN

1. Culturele Eenheid van Griekenland.
Godsdienst en spelen.
Taal, kunst, zeden.
2. Sparta, typische militaire staat.
3. Athene, typische democratische staat.
4. Griekse kolonisatie (8^e tot 6^e eeuw).

C. GRIEKENLANDS BLOEITIJD

1. *De Perzische oorlogen en Athenes politieke macht*
2. *De «Gouden Eeuw»*
Pericles' politiek.
Openbaar en particulier leven te Athene.
Uitstraling van Athene : godsdienst, letterkunde, beeldende kunsten.
3. *Rivaliteit tussen de leidende Stadstaten*
Sparta tegen Athene.
Thebe tegen Sparta.

D. HET HELLENISME

1. Philippus onderwerpt Griekenland ; eenmaking van het land.
2. Alexander verovert Azië.
3. De hellenistische rijken.
4. De hellenistische beschaving.
Grote cultuurcentra, voornamelijk Alexandrië.
Besluit. Griekenlands bijdrage tot de beschaving.

III. Rome

Inleiding

Aardrijkskundig milieu.

Bevolking van Italië : Italioten, Etrusken, Grieken.

A. DE KONINGEN

Stichting van de stad Rome.

Het bestuur van de koningen.

Politieke, sociale en godsdienstige organisatie.

B. VIJF EEUWEN ROMEINSE REPUBLIEK

1. *De jonge Republiek*
De Omwenteling van 509 ; haar gevolgen.
De eerste republikeinse instellingen.
De godsdienst van de Romeinen.
2. *Veroveringen in het Middellandse Zeegebied*
Eenmaking van Italië ; instellingen.
Rome als Middellandse Zeemacht.
De Punische oorlogen.
Verovering van het oostelijk gebied.
Verovering in het Westen.
Organisatie van de veroverde landen.
Gevolgen van de veroveringen voor de Romeinen.

3. *Burgeroorlogen en Verval van de Republiek*
De Gracchen.
Marius en Sulla.
Eerste driemanschap ; Gallische oorlog.
Tweede driemanschap.
4. *Beschaving tijdens de Republiek*

D. VIJF EEUWEN KEIZERRIJK

1. *De regering van Augustus*
2. *De eerste Dynastieën*
De keizers van de eerste twee eeuwen.
Organisatie van het keizerrijk ; nieuwe veroveringen ; verdediging van de grenzen.
Literatuur en kunst.
Godsdienstig leven :
oude godsdiensten en Oosterse mysteriecultussen ;
het Christendom : verspreiding en vervolging.
Sociaal en economisch leven.
3. *Het Laatromeinse Rijk*
Anarchie onder de soldatenkeizers.
De keizers, Oosterse despoten : Diocletianus, Constantijn, Theodosius.
Triomf van het christendom.
Einde van het Westromeinse keizerrijk.
Politieke, economische en sociale oorzaken van het verval.
Besluit. De erfenis van Rome overgedragen op het Westen.

N. B. Ingeval deze klas een eindjaar is (derde jaar Middelbare School en derde jaar Familiale afdeling) kan ongeveer een semester worden besteed aan de oudheid en de overige maanden aan de geschiedenis van België, waarvoor men de hoofdzaken uit het leerplan van de eerste kan gebruiken.

Het hierna volgende leerplan is dat van de eerste voor zover het de geschiedenis van België betreft.

BELGIE

Inleiding
Prehistorie.
België vóór Caesar.

I. De Lage Landen

A. ROMEINSE PERIODE

1. Verovering door Caesar en romanisering.
2. Verval van het Romeinse rijk en Germaanse volksverhuizing.

B. FRANKISCHE PERIODE

1. Kerstening. Beschavingsinvloed van de Kerk.
2. Merowingers.
3. Karolingers en Karel de Grote.

C. FEODALE PERIODE

1. De feodale vorstendommen : ontstaan en ontwikkeling.
2. Economische en sociale ontwikkeling.
3. Invloed van de Kerk : kloosters, kruistochten, kunst en letteren.
4. Ontstaan van de gemeenten.

D. TIJDVAK VAN DE GEMEENTEN

1. Politieke ontwikkeling van de vorstendommen :
Graafschap Vlaanderen ;
Hertogdom Brabant ;
Prinsbisdom Luik.
2. Godsdienstig leven ; kunsten en wetenschappen.
3. Economische en sociale ontwikkeling.

II. De Zeventien Provinciën

A. EENMAKING

1. Territoriale eenmaking van de vorstendommen onder Filips de Goede.
2. Karel de Stoute : mislukte veroveringspolitiek.
3. Karel V : voltooiing van het werk der Boergondiërs.

B. POLITIEKE EN ADMINISTRATIEVE INSTELLINGEN

C. BESCHAVING VAN HET HERSTTIJ DER MIDDELEEUWEN

1. Renaissance : wetenschappen, kunst en letteren.
2. De Katholieke Kerk en de Hervorming.

III. De Zuidelijke Nederlanden

A. DE OPSTAND TEGEN FILIPS II

1. Politieke en godsdienstige grieven.
2. Pacificatie van Gent.
3. Unie van Atrecht en Unie van Utrecht.
4. De Zuidelijke Nederlanden bij Spanje.
5. Het prinsbisdom Luik.

B. DE RESTAURATIE ONDER DE AARTSHERTOGEN

1. De overdracht van 1598.
2. Economisch en sociaal herstel.
3. Katholieke herleving.
4. Cultuurtoestanden.

C. WEDEROM MET SPANJE

1. Nogmaals onder Spaanse koningen.
2. Weerstand tegen Frankrijk.
3. Economische herstel poging (mercantilisme).
4. De Spaanse Successieoorlog.

D. MET OOSTENRIJK

1. Verlicht despotisme.
2. De regering van Maria Theresia : economisch en sociaal, cultureel.
3. Jozef II; zijn hervormingen.
4. De Brabantse Revolutie.
5. De Luikse Revolutie.

E. ONDER FRANKRIJK

1. Aanhechting bij Frankrijk ; de gevolgen ervan.
2. Consulaat en keizerrijk : economisch herstel.
3. Bevrijding.

F. HET VERENIGDE KONINKRIJK

1. Ontstaan van het koninkrijk der Nederlanden. Zijn grondwet.
2. De politiek van Willem I.
3. Grieven van de Belgen. Politieke, sociale en godsdienstige problemen.

IV. Het Koninklijk België

A. DE BELGISCHE OMWENTELING

1. Opstand in het Zuiden.
2. Het Congres.
3. De houding van de mogendheden.
4. Het vorstenhuis.

B. BINNENLANDSE POLITIEK VAN 1830 TOT 1914

1. Het politieke leven : 's lands bestuur en de politieke partijen.
2. Grote problemen : onderwijs ;
economisch leven ;
sociale en taalkundige kwesties ;
het militaire probleem.
3. Het geestesleven.

C. INTERNATIONALE VERHOUDINGEN

1. Neutraliteit, opgelegd en gewaarborgd door de Mogendheden.
2. Betrekkingen met Nederland.
3. Betrekkingen met Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië.
4. Handel en koloniale expansie.

D. DE EERSTE WERELDOORLOG

1. Inval en bezetting.
2. Bevrijding. Het Verdrag van Versailles.

F. TUSSEN DE TWEE WERELDOORLOGEN

1. Binnenlandse en buitenlandse politieke moeilijkheden.
2. Sociale en economische ontwikkeling.
3. Godsdienstige problemen.
4. Wetenschap, letterkunde en schone kunsten.

G. BELGIE TIJDENS EN NA DE TWEEDE WERELDOORLOG

1. Inval en bezetting.
2. Bevrijding en binnenlands herstel.
3. Economische wederoplevind en sociale problemen.
4. Binnenlandse politiek en partijenstelsel.
5. Congo naar de onafhankelijkheid toe.
6. België en de grote internationale problemen.

WISKUNDE

5* lestijden per week

I. REKENKUNDE

1. Beredeneerde deling; eigenschappen van de deling. Algemene stellingen over deelbaarheid.
2. Grootste gemene deler van twee getallen door opeenvolgende delingen. Eigenschappen. Betrekking tussen de grootste gemene deler en het kleinste gemene veelvoud van twee getallen.
3. Breuken. Herleiding van gewone tot tiendelige breuken.
4. Vraagstukken: kettingregel, mengsels en legeringen, procentrekening, *andere methodes*.

II. ALGEBRA

1. Deling door $x - a$. Reststelling. Quotiëntvorming.
2. Ontbinding in factoren.
3. Grootste gemene deler en kleinste gemeen veelvoud van een- termen en veeltermen.

4. Algebraïsche breuken.
5. Identiteiten en vergelijkingen. Oplossen van vergelijkingen van de eerste graad, ook met lettercoëfficiënten. Gelijkwaardigheidsbeginselen (zonder bewijs).
6. Stelsels van lineaire vergelijkingen, ook met lettercoëfficiënten. Gelijkwaardigheidsbeginselen (zonder bewijs).
7. Ongelijkheden. Ongelijkheden van de eerste graad met één onbekende.
8. Oplossen van vraagstukken, waaronder enkele die tot een eenvoudige bespreking voeren.
9. Eenvoudige bewerkingen met wortelvormen van de tweede graad.
10. De begrippen veranderlijke en functie. Grafische voorstelling van $y = ax$, $y = \frac{a}{x}$ en $y = ax^2$, waarin a een positief getal is.
11. *Oplossen van vierkantsvergelijkingen met getallen als coëfficiënten.*

III. MEETKUNDE

1. De cirkel; bogen, koorden en apothema's. Symmetrie in de cirkel.
2. Onderlinge ligging van een rechte en een cirkel. Raaklijnen.
3. Onderlinge ligging van twee cirkels.
4. Werkstukken: raaklijnen uit een punt aan een cirkel, gemeenschappelijke raaklijnen van twee cirkels, constructie van driehoeken, om- en ingeschreven cirkel, aangeschreven cirkels van een driehoek.
5. Het meten van hoeken door bogen. Middelpuntshoeken, omtrekshoeken, binnen- en buitenomtrekshoeken. Koordenvierhoeken. Raaklijnvierhoeken.
6. Meetkundige plaatsen.
7. Evenredigheid bij lijnstukken. Eigenschap van de deellijnen van de hoeken in een driehoek (binnen- en buitendeellijnen).
8. Gelijkvormige driehoeken en veelhoeken. Macht van een punt t.o.v. een cirkel.
9. Oppervlakte van veelhoeken. Verhouding van de oppervlakten van twee gelijkvormige veelhoeken.
10. Metrische betrekkingen in rechthoekige driehoeken.

11. Werkstukken in verband met de theorie uit de nrs. 7, 8 en 10. Constructie van de regelmatige 3-, 4-, 6- en 8-hoek; berekening van de zijde en het apothema in functie van de straal.
12. Goniometrische verhoudingen van scherpe hoeken; gebruik van de tafels der natuurlijke waarden. Oplossing van rechthoekige driehoeken.

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN 4 lestijden per week

I. Handelseconomie

ORGANISATIE EN DOCUMENTEN VAN DE BINNENLANDSE HANDEL

Inleiding

De handel : beknopte omschrijving van de handel ;
ontwikkeling uit de ruilhandel ;
indeling van de handel en economische betekenis
van de handel.

De handelaar : beknopte omschrijving van de handelaar ;
verplichtingen en rechten van de handelaar.

1. *De koop en de verkoop*

Organisatie van de verkoop en verkoopsvoorwaarden.

De factuur.

Bestelbon, wichtnota, kredietnota.

Tussenpersonen.

2. *Het vervoer*

Organisatie van het vervoer en vervoervoorwaarden.

Documenten : verzendingsbulletin, vrachtbrief, scheepsvrachtbrief (binnenvaart).

3. *De betaling*

a. Rechtstreekse betaling : kwijting, kwijtschrift, ontvangstbewijs.

b. Door tussenkomst van bank, post en postchequediens : overschrijving, stortingsbulletin, cheque (bankcheque, postcheque assignatie), postmandaat (accreditief).

4. *Het krediet*

De wissel.

Het orderbriefje.

II. Handelsrekenen

1. Herhaling van de methodes van *snelrekenen en percentberekening* (1).
2. Berekeningen van *de interest en het handelsdisconto* (disconto van het honderd).
Methode van de standvastige deler.
Methode der evenmatige delen van de tijd, van het percent en van het kapitaal.
3. *Toepassingen*
 - a. Bepaalde vervalddag.
 - b. Gemiddelde vervalddag.
4. *Discontonota's* voor binnenlandse wissels.
5. *Berekeningen* van de eenheidsinkoopskostprijs, de verkoopprijs en de kostprijs : oplossing met berekening van het percent onder en boven het honderd en eventueel met de kettingregel. Teruggaande calculatie.

III. Handelsboekhouden

HET BOEKHOUDEN VAN EEN EENMANSZAAK

1. *Eerste elementen van het handelsboekhouden*
 - a. De bestanddelen van het vermogen : Bezit — Schuld.
 - b. Het kapitaal : boekhoudkundige betekenis.
 - c. De beginbalans : actief en passief. Classificatie van de activa en de passiva. Wijzigingen van het actief en het passief als gevolg van de handelsverrichtingen.
 - d. De balansrekening. Regels van het debet en credit. Journaalposten. Splitsing van de kapitaalrekening.
 - e. Saldo van een rekening. Proef- en saldibalans.
2. *Studie van de voornaamste rekeningen*
 - a. Beschikbare middelen.
 - b. Realiseerbare middelen : Goederen — Debiteuren (collectief) — Te Innen Wissels — Fiscale Zegels.
 - c. Vastliggende middelen : Gebouwen — Meubilair — Materieel.
 - d. Vreemde middelen : Crediteuren (collectief) — Te Betalen Wissels.

(1) Het aanleren van de methodes van snelrekenen behoort tot het leerplan van de zesde.

- e. Eigen middelen : Kapitaal en Privé.
 - f. Resultaatrekeningen : Verlies en Winst. Splitsing, o.a. Algemene Onkosten (Bedrijfskosten), Financiële Resultaten.
3. *De eindbewerkingen*
- a. De proefbalans.
 - b. De saldibalans.
 - c. De inventaris en de daaruit voortvloeiende rectificatieposten.
 - d. De correctieposten : afschrijvingen, reserve voor dubieuze debiteuren.
 - e. Het bepalen van het resultaat : transfertposten.
 - f. Het afsluiten en heropenen van de rekeningen.
 - g. De eindbalans.
4. *De koopmansboeken*
- a. Wettelijk verplichte : door het Wetboek van Koophandel en door de Fiscale Wetgeving.
 - b. Voornaamste niet wettelijk verplichte boeken.
5. *De techniek van een eenvoudige boekhouding*
- a. De dagelijkse methode ; eventueel : toepassing op een eenvoudige monografie.
 - b. De Journaal-Grootboekmethode, maar zonder oefeningen.

NATUURWETENSCHAPPEN

2 lestijden per week

NATUURKUNDE

Mechanica

1. Eenparige rechtlijnige beweging. Begrip versnelde en vertraagde beweging.
2. Herhaling over de krachten.
3. De zwaartekracht ; zwaartepunt.
4. Evenwicht van vaste lichamen.
5. Begrippen arbeid en vermogen. Praktische eenheden (kilogrammeter, paardekracht).
6. Enkelvoudige werktuigen : hefbomen, katrol, weegschaal.

Vloeistoffen

1. Algemene eigenschappen van de vloeistoffen.
2. Evenwicht van vloeistoffen.
3. Drukkraft en druk bij vloeistoffen.
4. Beginsel van Pascal; hydraulische pers.
5. Hydrostatische druk.
6. Wet van Archimedes; toepassingen.
7. *Bepaling van het soortelijk gewicht van vaste lichamen door middel van de hydrostatische balans.*

Gassen

1. Algemene eigenschappen van de gassen.
2. Atmosferische druk; proef van Torricelli; barometers.
3. Toepassing van de wet van Archimedes in de gassen: ballons.
4. Pompen, manometers, hevel.

Magnetisme

Soorten magneten; eigenschappen. Kompas.

Elektriciteit

1. Statische elektriciteit: elektrisering door contact en door inductie.
2. Geleiders en niet-geleiders. Elektroscoop. *Bandgenerator*.
3. Begrip elektrische stroom. Stroombron. Beschrijving van een zakelement.
4. Eenvoudige begrippen over stroomsterkte, potentiaalverschil, weerstand. Praktische eenheden.
5. De wet van Ohm; eenvoudige vraagstukken.
6. Principe van het elektromagnetisme (proef van Oersted). Elektromagneten; eenvoudige toepassingen.

CHEMIE

(een derde van de tijd toegewezen aan de natuurwetenschappen)

Mengsels; scheiding van de bestanddelen van een mengsel door filtratie, kristallisatie, distillatie.

Verschil tussen mengsel en verbinding. Moleculen en atomen.

De verbranding als bindingsverschijnsel met zuurstof.

Begrip chemische reactie.
Enkelvoudige stoffen. Begrip element.
Samenstelling van lucht.
Bestanddelen van water. Algemene eigenschappen van waterstof en zuurstof.
Symbolen van elementen.
Verschil tussen metalen en metalloïden.
Valentie van elementen. Chemische formules.
Atoomgewicht en molecuulgewicht.
Eenvoudige reactievergelijkingen.
Hoofdkenmerken van enkele zuren, basen, zouten; naamvorming.
Enkele metalloïden en hun voornaamste verbindingen.

AARDRIJKSKUNDE

1 lestijd per week

DE WERELDDELEN BUITEN EUROPA

Algemeen schema te volgen bij de studie der werelddelen

1. Situatie in de wereld.
2. Het reliëf.
3. Het klimaat en de grote klimaatgebieden.
4. De hydrografie en de vegetatie (in verband met klimaat en reliëf.
5. Bevolking, levenswijzen, godsdiensten, kolonisatie, politieke indeling.
6. Overzicht van de landbouw (akkerbouw en veeteelt).
7. Overzicht van mijnbouw en industrie.

AFRIKA

Bijzondere aandacht voor het klimaat en de vegetatie met de symmetrie ten opzichte van de evenaar. Men besluit de studie van Afrika met een les over Kongo.

AZIË

Bijzondere aandacht voor het moessonklimaat, de bevolking en de godsdiensten.

AUSTRALIË EN GROTE EILANDENGROEP VAN OCEANIË

AMERIKA

Men kan Noord- en Zuid-Amerika tegelijkertijd behandelen, waar het gaat over het reliëf, klimaat en vegetatie; nadruk leggen op de economische ontwikkeling; vergelijking Noord en Zuid.

POOLGEBIEDEN

LICHAMELIJKE OPVOEDING

1* lestijd per week

Zie leerplan zesde, blz. 22.

TEKENEN

1* lestijd per week

1. Verbeeldingstekenen

Perspectief van een gebouw met omgeving.

Schetsen van blokvormen en afgeleide gebruiksvoorwerpen, zonder gebruik te maken van de vluchtpunten.

2. Waarnemingstekenen

Vlugge schetsen van: gebruiksvoorwerpen, flora- en faunamotieven, landschappen en gebouwen (dit laatste wanneer de gelegenheid zich voordoet).

Schetsen naar levend model (beweging).

3. Esthetische opleiding

a) Kleur: Symbolisme van de kleuren (vrije expressie).

Harmonie door complementaire kleuren.

b) Evenwicht en ritme: Vrije compositie, waarin nochtans de aangeleerde principes worden toegepast.

Voorbeelden: kleurenstudie van een interieur, vrije interpretatie van een modern schilderij, decoratieve interpretatie van een stilleven.

4. Wetenschappelijk tekenen

Constructie van raaklijnen en raakcirkels.

Verbindingen van rechten met cirkels en van cirkels met bogen.

Enkel voor jongens:

Constructie van samenlopende rechten (waarvan het hoekpunt niet gekend is).

Gequoteerde schetsen van eenvoudige voorwerpen, waarbij gemakkelijke gevallen van verbindingen voorkomen.

MUZIEK

0* lestijd per week

1. Gregoriaans

Kyrie VIII, 5; Gloria VIII, 5; Credo III, 5; Sanctus VIII, 6; Agnus VIII, 6; Pange lingua, 3; Ecce panis, 7; Ave Maria, 1; Ave maris stella, 1.

Te Deum, 3; Rorate (refrein), 1.

2. Lieder

Volksliederen; nieuwere liederen van bekende toondichters; canons.

3. Notenleer

Toonladders : benaming van iedere trap (vooral tonica, dominant, leidtoon). De verwantschap tussen grote en kleine toonaarden.

Eenvoudige begrippen over modulatie.

Notenbenamingen in fa-sleutel. Notenbenamingen met letters.

VROUWELIJKE HANDWERKEN

1 lestijd per week

1. Breiwerk

Een stuk naar keuze uit de luiersmand : borstrokje, mutsje, sokjes enz.

2. Naaldenwerk

Nieuwe steken :

— enkele en dubbele incrustatie ;

— eenvoudig linnenknoopsgat.

Gebruik van de naaimachine (siersteken).

Toepassing : kinderstukje (hemdje) of zomerrok of nachtpajon.

30

